Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

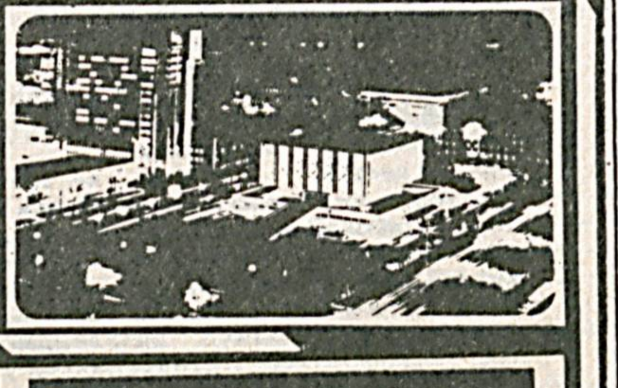

Газета 1966 йил 1 январдан чиқа бошлаган

№ 224 (8. 166) ◆ 1992 йил ◆ 13 ноябрь, жума ◆ Нархи 3 сўм.

ИШОНЧ ЁРЛИҒИ ТОПШИРИЛДИ

12 ноябрь куни Исроил давлатининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси этиб тайинланган Изроил Мей-Оми мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовга ишонч ёрлиғини топширди.

Элчи ўзбек ва яҳудий халқлари қадимий Осиёнинг маданиятидан баҳраманд бўлган миллатлар сифатида кўп асрлардан бери ўзаро алоқа қилиб келдилар, Исроил давлати билан Ўзбекистон Республикаси ўртасида дипломатия алоқалари ўрнатилиши мамлакатларимиз ўртасида маданий, илмий ва иқтисодий ҳамкорликка кенг йўл очади, деб ишонтирди.

Ислом Каримов мамлакатнинг сиёсий мавқеи унинг ҳудуди катта-кичиклиги билан белгиланмайди, деди. Исроил раҳбарияти Ўрта Осиё муаммоларини яхши тушунади, бинобарин, юксак илмий-иқтисодий имкониятларга эга бўлган Исроил давлати келажакда Ўзбекистон Республикасининг доимий ҳамкорига айланажак, деб умид билдирди.

Ишонч ёрлиғини топшириш маросимида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири У. Абдураззоқов ҳозир бўлди.

(ЎзА).

ИСРОИЛ ДАВЛАТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВА МУХТОР ЭЛЧИСИ

Изроил МЕЙ-ОМИ

1947 йилда Қозоғистонда туғилган.

1957 йилда Исроилга кўчиб кетган.

1966 йилдан 1969 йилга қадар Исроил Мудофаа армиясида хизмат қилган.

1970 йилда Қуддус дорилфунунининг халқаро муносабатлар факультетида ўқий бошлади. Шу йили Исроил Ташқи ишлар вазирлигида ишлай бошлади.

1971 йилдан 1973 йилга қадар — Исроил Ташқи ишлар вазирлиги сиёсий ҳужжатхонасининг масъул ходими.

1973 йилда Қуддус дорилфунунида ўқишни тугатди.

1974—1980 йиллар — Исроилнинг БМТдаги ваколатхонаси ходими.

1980—1983 йиллар — Ташқи ишлар вазирлигининг сиёсий тадқиқотлар департаментида СССР ишлари бўйича масъул ходим.

1984—1986 йиллар — Исроилнинг Кито (Эквадор)даги элчихонасининг иккинчи котиби.

1987—1989 йиллар — Исроилнинг Мексикадаги элчихонаси биринчи котиби, матбуот атташеси.

1990 йилда—Шарқий Европа бўлимининг Польша ва Чехословакия учун масъул ходими.

1990 йилнинг охирида — Исроил давлатининг Москвадаги элчихонаси маслаҳатчиси.

1992 йил — Исроилнинг Молдовадаги муваққат ишлар вакили. 1992 йил ноябрда Исроил давлатининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси қилиб тайинланган.

Уйланган, иккита фарзанди бор.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги.

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ АБДУҒАНИ ЎҒЛИ КАРИМОВ ЖАНОБЛАРИГА

Муҳтарам Ислом ака, сизнинг яқинда Жиззах вилоятида Ўзбекистон Жумҳуриятининг собиқ раҳбари ҳамда [illegible] Шароф Рашидов таваллудининг 75 йиллигига бағишланган [illegible] сўзлаган нутқингизни [illegible]

[illegible]

Мовароуннаҳр мусулмонлари Идораси Олий ҳайъати ва масжид имомлари.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Шаҳар ва район ҳокимлари халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларининг сессияларида ўз лавозимларига тайинланганларидан буён ўтган саккиз ойдан кўпроқ вақт мобайнида қилган ишлари тўғрисида ҳисоб бермоқдалар.

● Ҳиндистон [illegible] Салмон Хуршиднинг [illegible]

● [illegible]

● «Хоразмтранс» [illegible]

● Бухоро Туркманинг [illegible] Малатия шаҳри билан биродарлашиш шартномасини [illegible]

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Кеча Москвада Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ташқи [illegible]

● [illegible]

● Ростов-Донда [illegible]

● Грим телеграф [illegible]

ХОРИЖДА

● АҚШ янги Президенти Билл Клинтоннинг телефон орқали Леонид Кравчук билан [illegible]

● Ливан [illegible]

---

* *Тошкент самолётсозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси—60 ёшда*

КОРХОНАНИНГ ЛОЧИН ҚАНОТЛАРИ

В. П. ЧКАЛОВ номидаги Тошкент самолётсозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси нафақат шаҳримиз, балки мустақил республикамиз иқтисодиётига ҳисса қўшувчи энг йирик корхоналаридан бири ҳисобланади. Бугун корхонанинг иш бошлаганига 60 йил тўлмоқда. Бу санани нафақат авиасозлар, балки шаҳримиз меҳнаткашлари ҳам кенг нишонламоқдалар. Шу муносабат билан мухбиримиз бирлашмада бўлиб, унинг бош директори Василий Николаевич Журавлёвдан корхонанинг босиб ўтган шарафли йўли ҳақида гапириб беришни илтимос қилди.

— Бирлашмани инқилобдан кейинги биринчи беш йилликнинг фарзанди десак ҳам бўлади. Бундан 60 йил муқаддам, яъни 1932 йили Москва яқинидаги Химки шаҳарчасида самолётларни таъмирлайдиган завод қурила бошлади. Корхонанинг туғилиши ва ҳозирги кунда республикамизнинг иқтисодиётига катта ҳисса қўшиши ана шундан бошланди.

— Шундай экан, суҳбатимизни анъанавий саволдан бошласак. Яъни корхона Ўзбекистонга қандай қилиб келиб қолди ва уни диёримиз қандай кутиб олди?

— Тошкентга 1941 йил 20 ноябрда Химки шаҳридан жўнатилган 17 та эшелоннинг биринчиси етиб келди. Кузги лойгарчилик пайтида жанубга қараб йўл олиш қийин бўлди. Бунинг устига ҳаводан бомба ёғилиб турибди. Ўшанда ҳаммаси аралаш-қуралаш бўлиб кетган, кун билан туннинг фарқига бориб бўлмас эди. Келувчилар қалбидаги жудолик қайғуси маҳаллий халқ — ўзбекларнинг корхона аҳлини илиқ кутиб олиши, уларга кўрсатган меҳрибонлиги туфайли бир қадар босилди. Ўша кунлари кўпчилик шаҳарликлар меҳмонларимизга сидқидилдан «Бизникига ҳам жойлашинглар, уйимиз тор бўлса ҳам кўнглимиз кенг», — дейишарди. Шундайлардан бири — Акмаловларнинг ғиштдан қилинган уйига ишчи Иван Задориннинг оиласи жойлашди. Бу ҳолат Икромнинг тақдирида муҳим роль ўйнади. У Задоринга шогирд тушди ва чилангар-тунукачи бўлиб етишди. Йиллар ўтиб Икром катта ҳурмат қозонди. Заводнинг фахри, Меҳнат Қаҳрамони бўлди.

Ўша кунлардаги меҳнат қийинчиликларини кўз олдимизга келтириш учун 1941 йилда Ўзбекистонга 93 та саноат корхонасининг кўчириб келтирилганини эслаш кифоя. Уларни қисқа муддатда жойлаштириш ва ишга тушириш зарур эди. Республика ҳукумати ўша вақтда кўп куч-қувват ва шижоат кўрсатиб, кўчириб келтирилган корхоналарни қуриш учун майдон, ишчиларни истиқомат жойлари билан таъминлаш вазифасини асосан ҳал қилди.

1942 йилнинг 18 январидан эса кўплаб самолётлар чиқара бошладик. Ўша йилнинг сентябрида Давлат Мудофаа комитети ПС—84 самолётини ишлаб чиқаришни уюштирган завод бош муҳандиси Б. Лисунов номи билан уни ЛИ—2 деб аташ ҳақида қарор қабул қилди. Тошкентликлар ўз шаҳри узоқ умр кўраётган бу самолётнинг ватани экани билан фахрланишга ҳақли. Мана шундай самолётларни ишлаб чиқариш учун ишончли кадрлар талаб этилар эди.

Бу масалани ҳал этиш, агар корхона жамоаси асосан хотин-қизлар ва маҳаллий миллат ўсмирлари ҳисобига тўлдирилгани ҳисобга олинса, уруш шароитида ғоят қийин бўлганлиги тушунарли бўлади.

— Корхонанинг урушдан кейинги йиллардаги фаолиятига бироз тўхталсангиз.

— Кўп кутилган тинчлик даври келганда, у билан бирга янги ташвишлар пайдо бўлди. Ҳар жиҳатдан зўр ЛИ—2 йўловчилар самолётини яратиш лозим эди. Унинг ҳар бир детали аъло баҳоланадиган бўлиши керак, деган чақириқ бош шиор бўлиб қолди. Кишиларнинг тажриба ва иш муддатини ҳисобга олган ҳолда жойларда ўқув гуруҳлари ташкил этилди. Маҳаллий миллат вакилларидан малакали ишчилар тайёрлашга алоҳида эътибор берилди. Машғулотлар кўпинча цехда, дастгоҳлар олдида ўтказиларди. Ишлаб чиқариш илғорлари ўз иш услубларини гапириб беришарди.

Урушдан кейинги йилларда ИЛ—14 самолёти ишлаб чиқарилди. Бу машинани С. Ильюшин бошчилигидаги конструкторлик бюроси яратди. Янги самолётни тайёрлаш қийин кечди. Технологик жиҳозлаш қисмлари агрегатлари ўзгача эди. Ишчилар бу қийинчиликларга уруш даврида ҳосил бўлган матонат, ирода, ишчи заковати каби сифатларни қарши қўйишди. Цех ва бўлимларда ўрганиш муддатлари ҳамда ҳар бир топшириқни намунали қилиб бажариш учун мусобақа авж олдирилди.

Биринчи ИЛ—14 самолётини фазога 1954 йил 14 мартида учувчи-синовчи Н. Гаврилский олиб чиқди. Парвоз муваффақиятли ўтди. Янги машина ҳаётга йўлланма олди. Мана тўртинчи ўн йиллик кетаяптиямки, у республикамиз ҳаво йўлларида ишончли хизмат қилмоқда.

Корхона қаддини ростлашни давом эттирди. Янги цех ва бўлинмалар қурилди. Асбоб-ускуналар янгиланди. Техник жараёнлар янада такомиллашди. Кадрларнинг техник савияси ўсди. Техник жараёнларнинг такомиллашуви янги, янада мукаммал самолётлар яратилганлигида яққол кўринди. Мисол учун О. Антонов раҳбарлигидаги конструкторлик бюроси йирик нусхадаги самолётлар чиқаришни ўзлаштиришга киришди. АН—8, АН—12 ва айниқса АН—22 самолётларининг конструкцияларида йирик ҳажмли алюминий тахталарнинг қўлланилиши механик ишлов бериш ишлари кўлами оширилди.

— Василий Николаевич, 1972 йилда бош корхона негизида Тошкент самолётсозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси тузилди. Шу бирлашма тузилгандан кейин ишлаб чиқариш неча мартага ошди ҳамда ҳозирги кунда корхонанинг иқтисодий аҳволи қандай?

— Тўғри, ўша йили корхона бирлашмага айлантирилган эди. Унинг таркибига Андижон ва Фарғона механика заводлари киритилди. Самолётлар ишлаб чиқариш бўйича ишлар кўлами кенгайди. Самолётсозлар олдида ишлаб чиқариладиган маҳсулот ҳажми ва меҳнат унумдорлигини икки марта ошириш вазифаси турар эди.

Ишлаб чиқаришни ташкил этишни янада такомиллаштириш давом эттирилди. Йиғув деталлари тайёрлаш цехи ташкил этилди. Механика ва ёрдамчи ишлаб чиқариш цехлари дастур билан бошқарилувчи дастгоҳлар билан жиҳозланди. Агрегат йиғув цехларининг кенгайтирилиши жиҳозлаш учун йирик ускуналар тайёрлаш цехи қурилишни тақозо этди. Йиғув-механика ва қолиплаш цехларнинг жиҳозлашга бўлган талай ишлар амалга оширилди.

Жуда кўп ишлар бош конструктор хизмати мутахассислари зиммасига тушди. Улар янги ИЛ—76 самолётини амалда ясаш бўйича катта ишларни бажардилар. Унинг технологик тузилишини яхшилаш, маҳсулот ишлаб чиқаришдаги меҳнатталаб жараёнларни ва улар турларини камайтириш бўйича минглаб масалаларни ҳал этдилар. Турли техник ҳужжатларни юз минглаб нусхада чиқардилар.

Бош завод ва шохобчаларнинг кенгайиши, янги-янги хизматларнинг пайдо бўлиши ишлаб чиқаришнинг техник тараққиётини бошқариш масалаларини мураккаблаштириб юборди. Ишлаб чиқариш қувватлари ва бирлашмани комплекс ривожлантириш истиқбол режалари тузилди.

Бирлашмада ахборот-ҳисоблаш марказини жиҳозлашга, учинчи авлод электр ҳисоблаш машиналарига катта аҳамият берилмоқда. Ҳозирги босқичнинг ўзига хос хусусияти бирлашма бўлимларида шахсий ЭҲМ негизида қурилган ахборот системаларининг қўлланилишидан иборат. Цехларни тез ва соз бошқариш бўйича муҳим масалалар ҳал этилди. Маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича мўлжалланган режаларнинг бажарилиши ижтимоий соҳадаги дастур билан ҳар томонлама шуғулланишга имкон берди.

Ишчи ва хизматчиларнинг уй-жой шароитлари яхшиланмоқда. Ётоқхоналар, ёш оилалар учун уйлар, болалар комбинатлари, маданият саройи, савдо маркази, касб-ҳунар билим юрти, туғруқхона, болалар касалхонаси ва бошқа зарур ижтимоий маданий-маиший маконлар фойдаланишга топширилди. 60 йил мобайнида Ўзбекистон диёрида ишлаётган бирлашма чиқарган маҳсулотлар истеъмолчилар эҳтиёжини қондириб келмоқда. Бу Тошкент самолётсозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси истиқболи учун яхши, мустаҳкам асосдир.

— Суҳбатимиз сўнгида бирлашма ўзининг бу санага қандай тайёргарлик кўрганлиги ва ишчи-хизматчилар байрамга қандай совғалар билан келганлиги ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— Бирлашма ўзининг 60 йиллик тантаналарига яхши тайёргарлик билан келди. Корхона тарихига бағишланган рангли суратлар билан безатилган китобни тайёрлаш ва нашр қилиш ижодий гуруҳи тузилди.

Йилнинг ўтган даври мобайнида айниқса катта ишлар амалга оширилди. Жумладан, китобни ўз кучимиз билан нашр қилиш мақсадида матбаа цехини янги босма машиналари билан таъминлаш тез суръатларда бажарилди. Смоленскдаги авиация корхонаси бизнинг буюртмамизга мувофиқ икки хил «ТАИЧБ 60 йил» ва «ТАИЧБ» фирмали нишонларни тайёрлаб берди. «Ильюшин» ассоциацияси ва «Турист» марказий тижорат-ахборот маркази ўзаро ҳамкорликда биз учун шойи газламадаги 1993 йил тақвимлари ва «ТАИЧБ» фирмали вимпелларини тайёрлаб қўйдилар.

Байрамга авиаконструкторлар ўз совғаларини тайёрлашган. Жумладан шу йил 23 июлда 93-цехнинг олдидаги майдонда ўта енгил учадиган самолётнинг намойиши муваффақиятли ўтказилди. У 46-бўлим конструктори А. Тешабоев бошчилигидаги ижодий гуруҳнинг беш йил мобайнида ишдан кейин қилган матонатли меҳнатлари самарасидир.

Корхона ҳудуди ва шаҳарчасини ободонлаштириш борасида ҳам махсус тадбирлар амалга оширилди.

Гапимнинг сўнггида корхонамизнинг ҳамма меҳнаткашларини ушбу сана билан қизғин табриклайман, уларнинг ишларида каттадан-катта муваффақиятлар тилаб қоламан.

Суҳбатдош Ғулом ЮСУПОВ.

СУРАТЛАРДА: бирлашма иш фаолиятидан айрим лавҳалар; чапда самолёт тайёрлаш жараёни; ўнгда илғор ишчи Абдуғани Нуралиев; ўртада ҳаво кемаси.

Рустам Шарипов суратлари.

---

* Биринчи саҳифадан сўз

ЭЗГУЛИК САРЧАШМАСИ

Собир ҲОТАМОВ,

«Тошкент почтаси» шаҳар ишлаб чиқариш корхонасининг бошлиғи.

ҚАДИМ замонларда бир донишманд яшаган экан. У ҳатто бир парча қоғозни ҳам ардоқлаб кўзига сурар, китоб, битиклар ёзилган қоғозларни ғоятда авайлаб асрар экан. Кунлардан бир куни у ажойиб китоб ўқибди. Лекин китобнинг қоқ ўртасидан уч варағи йўқ экан. Донишманд белни маҳкам боғлаб, шу уч варақни излашга бошлабди. Дастлаб у китобни сотган дўкондорга учрабди.

— Менга уни ироқлик савдогар келтириб сотган эди,— дебди дўкондор. — Мен китобни варақлашга ҳам улгурмасимдан сотиб олган эдингиз...

Донишманд «Қайдасан, Ироқ» деб йўлга тушибди. Ўша савдогарни топибди.

— О! — хитоб қилибди савдогар. — У китоб машҳур олимдан ёдгорлик эди менга. Юринг, илм-фанга ҳурматингиз ҳаққи сизни унинг уйига олиб борай.

Олим донишмандни илиқ кутиб олибди. Маълум бўлишича ўша уч варақни олимнинг невараси йиртиб юборган экан. Донишманд шу варақларни ўқибди. Ўша заҳоти оҳ тортибди:

— Буни қаранг, — дебди олимга, — юртимиз шоҳи оғир дардга чалиниб неча йилдан бери озор чекарди. Давоси шу уч варақда ёзилган экан. Ҳайрият, саъй-ҳаракатларим бекор кетмабди...

Бу-ку бир афсона. Лекин китобни қўятурайлик, ҳозирги кундаги маънавий озуқамиз бўлган матбуотга муносабатни кўриб, ранжийди киши.

Авваллари, яъни «қизил империя» ҳукмронлиги даврида нашрларга обуна бўлиш мажбурий эди. Ҳамманинг уйига энг камида уч-тўрт, зиёлиларникига эса беш-олти номдаги газета, журналлар борарди. Ўтган йилдан бошлаб барча нашрларга обуна ихтиёрий бўляпти. 1992 йил учун шаҳримизда 1 миллион 500 минг обуна варақчалари расмийлаштирилган эди. Шундан 36.000 ҳамшаҳримиз «Тошкент оқшоми» газетасини ўқирди.

Бу йилги аҳвол ниҳоятда ғариб, ачинарли. То шу кунгача 200.000 донагина нашрга обуна бўлинди, холос. Шунинг ҳам 60—70 фоизи корхоналар, муассасалар чекига тушади.

Нега бундай бўлди? Ёки барча телевидение ёки радиодаги хабарлар билан кифояланиб қоляптимми? Мабодо шундай деб ўйлайдиган кишилар бўлса, хато қиладилар. Чунки газета, журнал кириб бормаган уйни мен чироқсиз хонадонга ўхшатаман. Ҳеч бўлмаса битта нашр, битта газета кириб бормаган хонадондан мустақил республикамиз бахти учун курашадиган маънавий бардам, онгли кишилар етишиб чиқмоғи ҳам мушкул.

Газета энг яхши суҳбатдош, энг яхши сирдош, энг яхши янгиликлар хазинасидир. Оддийгина мисол: ҳар биримиз салкам 75 йил бир том остида яшаган, лекин ҳозир мустақил бўлган республикалардаги воқеаларни билишни истаймиз. Демак, яна бизга газета зарур.

«Тошкент оқшоми»ни у чиқа бошлаган вақтдан бери, яъни қарийб 27 йилдан буён ҳамма қатори ўқиб келаман. Ундаги «Одобнома», «Сиҳат-саломатлик», «Табиат ва инсон», «Дам олиш оқшомида», «Хориждаги ўзбеклар», «Сиз кутган учрашув», янги пайдо бўлган «Мусоҳаба», «Томорқа» саҳифаларини сатрма-сатр ўқийман, ўзим учун янгиликлар топаман. Худди шу саҳифаларни юқорида айтиб ўтганим донишманд излаган китобнинг уч варағига монанд дегим келади.

Албатта бозор иқтисодиёти кўпчиликнинг дўпписини тор қилиб қўйди. Лекин инсоф билан ўйланг: ҳамма нону ош топиши керак. Бу ташвиш инсоният пайдо бўлганидан бери бор. Шундай давом этаверади. Лекин китоб, газета, журналлар ҳам маънавий озуқа-ку. Эртага кутубхона қаердалигини билмайдиган, ёруғ оламдан бехабар авлод вояга етадими? Ахир, кечирасизлар, даҳшатнинг ўзгинаси бу!

Ажойиб турк шоири Нозим Ҳикматнинг деярли ҳикмат бўлиб кетган «Мен ёнмасам, сен ёнмасанг, ким ёнади», деган сатрлари бор. Бугун барчамиз маънавий озуқ олишга бепарво бўлсак, эртага халқимиздан забардаст олимлар етишиб чиқмайди. Буни унутмаслигимиз керак.

Тошкент почта хизматида 3 минг ходим ишлайди. Транспорт хизмати юз марта, электр қуввати 50—60 марта ошиб турган шунчалар оғир пайтлар бўлишига қарамай, ҳар бир ходим ўзи истаган нашрга обуна бўлишига эришдик. Уларнинг кўпчилиги «Оқшом» газетасига бажонидил ёзилишди. Шаҳримизда қудратли корхоналар кўп. Улар минглаб кишиларни кундалик нашрга обуна қилишга қурбилари келади. Улар ҳам биз қилган ишдан ўрнак олишса кўнгилдагидек бўларди.

«Оқшом», айниқса, маҳалладагилар учун энг яхши дўст, тарбиячи, ҳамкордир. Чунки «Маҳалладош» иловаси жуда кўплаб муаммоларни кўтаряпти. Бу нарса, Президентимиз Ислом Каримовнинг «Маҳалла» хайрия жамғармасини ташкил этиш тўғрисидаги Фармонидан сўнг янада кўзга яққол ташланяпти. Маҳалладаги ҳар бир тадбирга «Оқшом» ўз муносабатини билдиряпти. Худди шундай, маҳалла комитетлари ҳам «Оқшом»дан ўз муҳаббатларини дариғ тутмасалар, қанчалар чиройли иш бўлар эди.

Ҳозир бозорга бирров тушиб чиқинг. Ахир икки кило гўшт 500 сўм бўлиб турибди. Гапим ҳеч кимнинг дилига оғир ботмасин: икки килограмм гўштни аяб, тежаб етти-саккиз кун тановул қиламиз. 510 сўмни «Оқшом» учун тўласак бир йилгача ундаги доно гаплардан, теша тегмаган янгиликлардан, оламдаги хабарлардан баҳраманд бўламиз-ку!

Айтаверсам дилимда гапим кўп. Ҳаётнинг нон, сув, ҳаво сингари азиз неъматлари бор. Ўша неъматлар қаторида «сўз» ҳам туради. Нонни, сувни қанчалик эъзозласак, сўзни ҳам шунчалик қадрлайлик. Мустақил республикамизда, унинг муаззам остонаси Тошкентда эзгулик сарчашмаси бўлган газета ёки журнал кириб бормаган хонадон қолмаслигига ишончим комил. Чунки халқимиз ҳамиша китобни қадрлаб келган. Улар ушбу ҳурматларини бу йилги обуна мавсумида ҳам намойиш этадилар. Журналистлар ранг-баранг материаллар билан газета-журналларни орасталашга, биз почта ходимлари эса кўнгилдагидек хизмат кўрсатишга шаймиз!

---

* *Обуна—93*

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ»ГА ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Яна бир бор эслатиб ўтамиз:

⊙ Бир йиллик обуна нархи — 510 сўм.

⊙ Олти ойга — 255 сўм.

⊙ Уч ойга — 127 сўм 50 тийин.

⊙ Бир ойга — 42 сўм 50 тийин.

«Тошкент оқшоми» Ўзбекистонда атиги уч-тўрт нашрлар қаторида ҳафтасига беш мартадан чиқадиган газета эканлигини унутманг!

ТАКСИ КИРА ҲАҚИ АРЗОНЛАШДИ

«Тошшаҳарйўловчитранс» шаҳар йўловчи транспорти корхоналари уюшмаси шуни маълум қиладики, 1992 йил 13 ноябрдан эътиборан енгил таксига ўтириш ва ҳар 1 километр босиб ўтилган масофа учун кира ҳақи 16 сўм қилиб белгиланди.

* *Диққат, янгилик!*

АНДРОЛОГИЯ МАРКАЗИ ОЧИЛДИ

ТОШКЕНТ шаҳар соғлиқни сақлаш бош бошқармасига қарашли физиотерапия касалхонаси қошида андрология маркази очилди. Ушбу муассаса ва унинг вазифалари ҳақида гапириб беришни марказ бошлиғи Владимир Фридкиндан илтимос қилдик.

— Андрология эркакларнинг жинсий ҳаёти ҳақидаги фандир. Аёллар касалликларини даволайдиган бир неча муассасалар, ҳатто илмий текшириш марказлари мавжуд. Бироқ, эркаклар учун бундай муассаса йўқ эди. Ушбу марказ нафақат Ўзбекистонда, балки собиқ Иттифоқ республикалари ҳудудида ҳам ягона марказдир. Марказнинг асосий вазифаси эркакларда жинсий ва фарзандли бўлиш фаолиятларининг бузилишини даволашдан иборат. Яна шуни ҳам айтиб ўтиш лозимки, бу ерда нафақат эркаклар, ҳатто аёлларни ҳам даволаш кўзда тутилган. Бугунги кунда марказимиздаги мавжуд 60 ўриндан 40 тасида эркаклар, 20 тасида эса аёлларни даволай бошладик. Бу ерда даволаниш шаҳардаги поликлиникалардан юборилган йўлланмалар орқали амалга оширилади. Бизда беморларга уролог, сексопатолог, гинеколог, психотерапевт, иглорефлексотерапевт, тиббий ҳамшира ва бошқа мутахассислар хизмат кўрсатишади. Беморларни даволашдан аввал лаборатория текшируви, касаллик тарихини ўрганиш, уни таҳлил қилиш ишларини ўтказамиз. Аниқ бир хулосага келганимиздан кейингина энг замонавий тиббий ускуналар ёрдамида беморни даволашга киришамиз. Бундан ташқари марказ шифокорлари ... маслаҳатхоналарда текшириш борасида шифокорларга ёрдам бериш каби тадбирларда ҳам қатнашадилар. Бу жараёнда эр-хотин оилавий муносабатларининг бузилиши, наслий текшириш, яқин қариндошлар орасидаги никоҳнинг зарарини оммага етказиш, соғлом фарзандли бўлиш масалалари билан шуғулланамиз.

Яқинда шаҳар поликлиникаларидаги бўш ўринларга шифокор-андролог лавозимини жорий этишга рухсат берилди. Энди эса чинакамига аёлларга бўлганидек эркаклар саломатлиги йўлида ҳам алоҳида ғамхўрлик қилинадиган бўлади.

Абдужамил ЭРГАШЕВ.

ЭҲТИЁЖМАНДЛАР МАНФААТИНИ КЎЗЛАБ

Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида вужудга келган танқисликлар ва нарх-навонинг ўсиб бориши аҳоли ночор табақаларини айниқса мушкул аҳволга солиб қўйди. Уларни давлат йўли билан ижтимоий ҳимоя қилиш муҳим аҳамият касб этмоқда. Бу борада бир қанча фармон ва қарорлар қабул қилингани айни муддаодир. Ўзбекистон миллий ахборот агентлигининг мухбири Республика ижтимоий таъминот вазирининг ўринбосари Қ. Саидов билан шу ҳақда суҳбатлашди.

— Аввало, республика аҳолисининг ижтимоий ҳимоя қилиш юзасидан қабул қилинган фармонларнинг халқ манфаатини нечоғли акс эттириши ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Президентимиз Ислом Каримов Республика ҳукумати ички сиёсатининг негизи инсон манфаатларига қаратилган меҳнатни рағбатлантириш, кучли механизмга эга бўлган ва аҳолининг ижтимоий ночор табақаларини давлат йўли билан ҳимоя қилмоққа қодир бозор иқтисодиётини яратишдан иборат эканини таъкидламоқдалар. Шу йил мобайнида эълон қилинган энг кам иш ҳақи ва пенсиялар миқдорини ошириш тўғрисидаги фармонлар ҳукуматимиз танлаган йўлига содиқлигини кўрсатади.

Бундан бир йил муқаддам Республикамизда энг кам иш ҳақи ва пенсия 70 сўмни ташкил этган бўлса, бугунга келиб 2000 сўмгача етказилди, яъни 30 баробар кўпайди.

Аҳолини ижтимоий ҳимоялашга қаратилган ҳар бир Фармон муҳим аҳамиятга эгадир. Жумладан, шу йилнинг 25 августида қабул қилинган фармон 1992 йилнинг 1 сентябридан бошлаб энг кам миқдордаги иш ҳақи ва пенсияларни 1250 сўмгача оширишни ҳамда фуқароларнинг пенсияларини, уларнинг иш ҳақи миқдорини ҳозирги даврдаги иш ҳақи миқдорига тенглаштириб, меҳнат фаолиятининг давомийлигига, кўрсатган хизматларига қараб қайта ҳисоблашни тақозо этади. Бошқача қилиб айтганда, энг кам миқдордаги пенсияларни ошириш туфайли пенсия таъминотида пайдо бўлган тенглаштиришга чек қўяди.

Бироқ бозор иқтисодиётига ўтиш давридаги қийинчиликлар аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишнинг янги чораларини кўришни талаб эта бошлади. Президентимизнинг шу йил 8 октябрда қабул қилган «1992 йил 1 октябрдан нафақалар, стипендиялар ҳамда бюджет ҳисобидаги ташкилотлар ходимларининг иш ҳақи миқдорларини ошириш тўғрисида»ги фармони халққа ғамхўрликнинг яна бир ифодасидир.

Мазкур фармонга кўра, шу йил 1 сентябрдан иш стажи ва иш ҳақига нисбатан қайта ҳисобланиб оширилган барча пенсиялар 1992 йилнинг 1 октябридан 1,6 баробар, уруш қатнашчилари ҳамда ногиронларга энг кам ва қатъий миқдорда тайинланган пенсиялар эса 1,5625 баробар ошириладиган бўлди. Шундай қилиб, Ҳамдўстлик мамлакатлари орасида энг юқори пенсия бизнинг республикамизда белгиланди.

— Ана шу фармонга мувофиқ яна аҳоли қайси табақаларининг нафақалари ошириладиi

— Фармонда пенсионерларнинг қарамоғидаги меҳнатга қобилиятсиз оила аъзолари ҳамда болаларга бериладига 625 сўмлик қўшимчани 1000 сўмга етказиш, болали оилаларга тўланадиган нафақани 1,5 баробар ошириш ҳам кўзда тутилган. Бу тадбирлар ночор оилаларни ижтимоий ҳимоя қилишда муҳим омил бўлади деб ўйлайман. Шу йил 1 октябрдан меҳнат пенсияларининг энг кам миқдори 2000 сўмга, уруш қатнашчилари ва ногиронлариники 2500 сўмга, III тоифа уруш ногиронлариники эса 2000 сўмга етказилди.

Бу фармон билан нафақат меҳнат пенсиялари, балки ижтимоий пенсиялар, болаликдан ногиронлик учун ва ногирон болаларга тўланаётган нафақалар, боқувчисини йўқотган болаларга берилаётган пенсиялар ҳам сезиларли даражада оширилади. Барча турдаги ижтимоий пенсиялар 625 сўмдан 1000 сўмга, 1-гуруҳ ногиронлик, ва 2-гуруҳ болаликдан ногиронлик учун, 16 ёшгача ногирон болаларга тўланаётган нафақалар 1250 сўмдан 2000 сўмга, 3-гуруҳ ногиронларига тўланаётган 375 сўм 600 сўмга ва «Қаҳрамон она»ларга тўланаётган 1250 сўмлик пенсия 2000 сўмга оширилди.

— Пенсияларни қайта ҳисоблаш ва кўпайтириш қай йўсинда амалга оширилятпи!

— Иш ҳақига ва меҳнат фаолиятининг давомийлигига нисбатан ҳисобланган пенсиялар, ижтимоий пенсиялар, пенсияга қўшиб бериладиган қўшимча ҳамда кўпайтириш тартиби тушунарлироқ бўлиши учун қуйидаги мисолни келтираман.

Дейлик, умумий меҳнат стажи 43 йил бўлган эркак кишига 1976 йилда 130 сўм иш ҳақидан қарилик пенсияси тайинланган. 130 сўм ўртача бир ойлик иш ҳақини ҳозирги давр иш ҳақига тенглаштириш мақсадида 1976 йилнинг коэффициентни — 18,6 га кўпайтирамиз. Бу 2418 сўм бўлади. Унинг 73 фоизи пенсиянинг асосий миқдорини ташкил этади (чунки иш стажи 43 йил). Демак, 1992 йил 1 сентябрдан бу кишининг пенсияси 1765 сўмга етди. Энди пенсиянинг асосий миқдори 1 октябрдан қанча бўлганини билиш учун уни 1,6 га кўпайтирамиз. Бу 2824 сўмни ташкил этади. Уруш қатнашчилари ва ногиронлари пенсияларининг умумий миқдорини ҳисоблашда уларга бериладиган қўшимчалар ҳам инобатга олинади.

1992 йил 1 октябридан кейин нафақахўрликка чиқадиган кишиларга пенсия қайси йиллар учун ўртача иш ҳақи тақдим қилинишига қараб коэффициентларга кўпайтириш йўли билан тайинланади. Иш стажи қанча кўп бўлса, пенсия миқдори шунча юқори бўлади.

Амирқул КАРИМ.

⊙

«Қизил тонг» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида кийимларнинг янги турини яратувчи ижодкор мутахассислар бисёр. Шулардан бири Дамира Алиевадир. У кейинги пайтларда катта-кичик пальтоларнинг бир неча замонавий нусхасини яратиб, ишлаб чиқаришга қўйди.

Ўнгда тасвирланган Гўзал Каримова эса бирлашмада ҳисобчи бўлиб ишлайди. У мана бир неча йилдирки, ўз ишига масъулият билан ёндошган ҳолда меҳнат қилиб келмоқда.

Холмат Мирзакаримов суратлари.

⊙

* *Тошкент тарихига янгича назар*

БУЗИЛГАН ҚАСАМ

...ФЕВРАЛЬ ойининг совуқ кунларидан бирида — 1405 йилда Хитойга юриш арафасида соҳибқирон Темур ҳаётдан кўз юмди.

Шарафиддин Али Яздий «Зафарнома»да Амир Темур ҳазратларининг ўлимини тасвирлаб ёзади: «У вафоти олдидан амирлари ва хотинларини чақириб васият қилди: «Сизлар менинг ўлимим ҳақида бир оғиз сўз айтманглар, ҳатто товуш ҳам чиқарманглар, ҳозирги шароитда бунинг ҳеч қандай ўрни йўқ. Биров ҳайқириқ, оҳу вой билан ўлимни қайдаганми?

Набирам Пирмуҳаммад Жаҳонгир менинг тахтимга ўтириши, ўринбосар, меросхўрим бўлишини талаб қиламан. У тож-тахтимни ҳеч кимга бўйсунмаган мустақил ҳокимлиги қўлида маҳкам ушлаб, фуқаро ташвишлари ҳамда ҳарбий ишларда ғамхўрлик кўрсатсин. Сизлар эса унга бўйсунинг ва хизмат қилинг, унинг ҳокимиятини қўллаб-қувватланг, зарур бўлса жонингизни фидо этинг».

Жон таслим этаётган соҳибқироннинг кўзига тик боқиб, шаҳзодалар, амирлар, саркардалар унинг амри бажо келтирилиши ҳақида қасамёд этдилар. Барибир кейинроқ бориб улар ушбу ваъдани буздилар. Ушбу тарих Тошкент билан бевосита боғлиқлигини кўпчилик билмаса керак.

Темур ҳазрат Пирмуҳаммадни авлодлари орасида ёши катта бўлгани учун ўзига ворис этиб тайинлаган эди. Бу пайтда Тошкентда бўлган Халил Султон соҳибқироннинг васиятини эшитиб, ҳайратга тушди. Лекин буюк бобосининг тахтига даъвогар эканлигини эълон қилди ва кўп сонли лашкар билан Самарқандга йўл олди. Қисқа муддатли жангдан сўнг шаҳарни Халил Султон қўшинлари забт этди.

Халил Султоннинг жет уруғидан бўлган душманлари амир Худот бошчилигида тўсатдан Халил Султонга ҳужум қилди. Асир олиб, тахтдан маҳрум этди. Халил Султоннинг ҳимоясига амакиси, Улуғбекнинг отаси Шоҳруҳ Мирзо отланди. Жангда Худотни тор-мор этди. Лекин Худот асирликдан қочиб, Тошкентга келди. Барибир қўлга олиниб, қатл этилди, боши Шоҳруҳга жўнатилди.

1406 йилда Халил Султон Сирдарё воҳасидаги исёнчиларни енгди ва улар қўлида бўлган Тошкентни ҳужум билан олмоқчи бўлди. Лекин тошкентликлар ҳужумни қайтаришди, ҳатто Халил Султон қўшинларининг узоқ муддатли қамалига ҳам бардош беришди. Бу шаҳар ҳимояси ва ҳимоячиларининг қанчалар қудратли эканидан далолат беради. Фақатгина очлик уларни таслим бўлишга мажбур этди.

1410 йилда Шоҳруҳнинг яна бир душмани Шайх Нуриддин ҳам Тошкентга қочиб келди. У ҳам Шоҳруҳни Темур тахтида кўришни истамаганди.

Темур авлодлари ўртасида тахт учун муросасиз кураш беш йил давом этди. У Темурнинг ўғли Шоҳруҳ Мирзонинг ғалабаси билан тугади. Шоҳруҳ салтанатининг пойтахти қилиб Ҳиротни танлади. Пойтахти Самарқанд бўлган Мовароуннаҳр тахтини эса ўғли Улуғбекка берди. Унинг пайтида Тошкенти азимга, айниқса XV асрнинг 20-йилларида қатор юришлар бўлди. Бу сафарларнинг сабаби Дашти Қипчоқ ва Мўғулистондаги ўзбек қабилаларининг Темурийзода ҳукмдорни кўп бесаранжом қилиши эди. Шундай юришлардан энг катталари 1416 ва 1419 йилларда бўлди.

1424 йилда Мирзо Улуғбек Тошкентдан Мўғулистоннинг хони Пирмуҳаммадга қарши юриш бошлади ва мислсиз оғир жангда ғалаба қозонди. Ушбу сафардан соҳибқирон Темурнинг набираси икки бўлак яхлит қора нефрит олиб келди. Унинг фармони бўйича ганчкор усталар Темур қабрига ёдгорлик тоши ишладилар. Ушбу қабр тоши ҳозир ҳам Гўри Амир мақбарасида турибди.

«XV аср Ўрта Осиёда икки дунёқарашнинг кураши даври эди десак тўғри бўлади. Бир томонда соҳибқирон Темурнинг набираси Улуғбек турса, иккинчи томонда нақшбандия оқимининг буюк намояндаси Хўжа Аҳрор Убайдуллоҳ Валий турар эди, — деб ёзади академик В. Бартольд, — Улуғбек вафотидан кейин хўжа Аҳрорнинг таъсири салтанатда беқиёс бўлди».

Ҳазрат Навоий Улуғбек ҳақида «Ки жаҳон кўрмади Султон анингдек» деб фахр билан ёзади, темурийзоданинг илм бобидаги қуёшлилигини таъкидлаб: «Кўзи олдида осмон бўлди паст» деб алқайди. Мирзо Улуғбек ҳақида ниҳоятда кўп ёзишимиз мумкин. Лекин бизнинг сўзимизсиз сиз ҳам муштарийларимиз Улуғбек кимлигини яхши биладилар, деб ўйлаймиз.

Хўжа Аҳрор Убайдуллоҳ ибн Маҳмуд ҳақида бир неча оғиз сўз айтсак. У зоти бобаракот Тошкент вилоятининг Боғистон қишлоғида шайх оиласида туғилиб, ўсди. Саводини чиқаргач Самарқанддаги мадрасаларда таҳсил олди. 24 ёшида эса Убайдуллоҳ Ҳиротга келади. Сўфийлар билан қўшилади. Ниҳоят 1431 йилда Тошкентга қайтиб келади ва деҳқончилик билан шуғулланади. Шу сабаб уни «Қишлоқ шайхи» деб ҳам аташган.

Тошкентда Убайдуллоҳ ибн Маҳмуднинг муҳолифлари ҳам кўп эди, албатта. Унинг таъсири борган сари кучаяётганидан ташвишга тушган бошқа шайхлар унга қаршилик қила бошлайдилар. Ҳатто атоқли файласуф Мавлон Мир Жамол ҳам Хўжа Аҳрор ҳақида «У на олиму на диндор» дея фикр билдирган.

Хўжа Аҳрор ҳақида турли гап-сўзлар, битиклар бор. Халқ орасида талай афсоналар ҳам борки у зот ҳақида ҳамиша эҳтиром билан сўзланган.

Хўжа Аҳрор темурийлар орасида катта нуфуз ва обрўга эга эди. Унинг Султон Аҳмад Мирзо ва Умаршайхни яраштириб қўйгани фикримизга далилдир. Тошкентни талашган ушбу икки кучли шаҳзода агар ярашмаганида тарихдаги яна бир қонли жанг бўлиши шубҳасиз эди. Яраш аҳди тузилгандан кейин Тошкент Мўғулистон хони Юнусхонга қўшиб берилди. 1503 йилгача Тошкент ва Шоҳруҳия Чиғатой хонлари қўл остида бўлди. Юнусхоннинг ўғли Султон Маҳмудхон (1508 йилда вафот этган) даврида эса Тошкент Мўғулистоннинг пойтахти бўлди.

Хон Султон Маҳмуд ҳам ўз чегараларини кенгайтиришни ўйлаб, жанг қилишни кўзларди. Ваҳоланки Фарғона, Сирдарё соҳилидаги Ўтрор каби шаҳарлар унинг қўли остида эди. Ўзаро жанглардан фойдаланган Султон Маҳмуд Самарқандга юриш қилди. Лекин Бойсунқур Мирзонинг яхши қуролланган қўшинига бардош беролмай, чекинди.

1495 йилда отасининг ўлимидан кейин ўн икки яшар Заҳириддин Муҳаммад Бобур тахтга ўтирди. У бир неча бор Тошкентга келиб, Султон Маҳмудга учрашди, унинг ҳукамолигини тан олди.

Қачонки Бобур Мовароуннаҳр тахти учун кураш бошлаганда, яна Маҳмудхонга ёрдам сўраб мурожаат қилди. Султон Маҳмуд унга ёрдам учун беш минг кишилик қўшин юборди.

Бобурнинг режалари амалга ошмай қолди. Кўчманчи ўзбеклар давлати бошлиғи Муҳаммад Шайбонийхон тарих саҳнасига чиқди. Мовароуннаҳрни босиб олиш иштиёқида ёнган Шайбонийхон аёвсиз жангларга киришди. Унинг кетма-кет ғалабалари мўғул хони Султон Маҳмудни Тошкентга чекинишга мажбур этди.

Муборак ЮНУСХЎЖАЕВА,
Георгий НИКИТЕНКО,
тарих фанлари номзодлари.

* *Машҳур кишилар ҳаётидан*

ЭРКА ҚОРИ АСКИЯЧИ

ҚЎҚОНЛИК машҳур ашулачи ва устоз аскиячи Эрка қори Каримов зийрак, ниҳоятда ҳозиржавоб эди. Ўзбекистон халқ шоири Собир Абдулла йиғинлардаги лақаб аскиялари ва йўл-йўлакай ҳазил-мутойибалар ҳақида ўз хотираларида бундай деб ёзади:

«1937 йили ўзбек адабиёти ва санъати ўн кунлигини Москвада ўтказиш учун бораётган поезднинг бир вагони халқ қизиқчилари ва аскиячиларига ажратилган эди. Камина шуларнинг ҳол-аҳволидан хабардор бўлиб кетишга вакил қилинган эдим. Икки кеча ўтгач, ёзувчи ўртоқларим келиб Эрка қори акадан аския илтимос қилмоқчи бўлдилар. Буни пайқаган Мамаюнус ака ухлаб ётган Эрка қорини аста туртиб:

— Туринг, қори ака! Кўр отга (курортга) келдингиз! — деди.

Эрка қори ёстиқдан бошини кўтарар экан, шошиб-пишиб, пайпасланиб деразадан ташқарига қараган бўлди-да, дарҳол юзини Мамаюнус ака томонга буриб:

— Ҳовлиқмай қолинг, Мамаюнус! Шўртепа-ку! — деди. Бундан чиқди Мамаюнус аканинг лақаби «кал» экан. Буни ёзувчиларнинг зийраклари заковат билан фаҳмлаб, аския давомида қаҳқаҳани бўшатмадилар».

Ўн кунлик давомида халқ ижоди кенг намойиш этилди. «Колхоз тўйи» инсценировкасида Эрка қори ашула ва аския билан қатнашди. Устоз санъаткор юздан ошиқ ашула биларди, шеърларни катта ашула усулига соларди. Тарихий ҳодиса ва воқеаларни завқ билан сўзлаб берарди, кўплаб таниш кишиларнинг овозини, номини адашмай қачон бўлса ҳам айтиб бера оладиган хотира қудратига эга эди. Халқимиз олдидаги муносиб хизматлари учун «Ҳурмат белгиси ордени билан тақдирланган.

РИЁЗИЁТЧИНИНГ АЖОЙИБ ХИСЛАТИ

РИЁЗИЁТЧИ олим, Меҳнат Қаҳрамони, академик Тошмуҳаммад Ниёзович Қори-Ниёзий шогирдларини билим олиш билан бирга доим кузатувчан бўлишга ундаган. Ўзининг эсдаликларида у шундай ёзади:

«Педагогика институтининг давлат имтиҳонида педагогикадан имтиҳон бўлаётган эди. Мен эса унда раислик қилаётган эдим. Гарчи имтиҳон билетида руҳшуносликдан савол бўлмасада, имтиҳон бераётган йигитнинг диққат лаёқатини синаб кўриш мақсадида, мен унга савол бердим:

— Институтда неча йил ўқидингиз?

— Тўрт йил.

— Мана шу имтиҳон бўлаётган аудиторияда тўрт йилдан буён кўп дарс эшитган бўлсангиз керак. Шундай эмасми?

— Шундай.

— Ундай бўлса, мен сизга бир савол бераман, тезда жавоб беринг: аудиториянинг нечта деразаси бор?

Талабанинг берган жавоби тўғри чиқмади. Шундан кейин унга иккинчи савол бердим:

— Шу аудиторияда нечта электр лампочка бор?

Ҳамон тўғри жавоб берилмади. Ниҳоят учинчи савол бердим:

— Тўрт йил мобайнида ҳар куни бир неча мартадан институтга зина билан чиқиб тушгансиз. Айтингчи, зинанинг нечта поғонаси бор?

— Бу саволга ҳам тўғри жавоб берилмади. Албатта, қўйилган саволларга жавоб берилмаганини эътиборга олганим йўқ, яъни бу воқеа имтиҳон натижасига мутлақо таъсир қилмади. Лекин мен айни замонда «кўриш» билан «кузатиш»нинг фарқини эртага ўқитувчи бўладиган ёш йигитга амалий равишда таъсир қилмоқчи бўлдим».

Самад ШОДМОНОВ тайёрлади.

Дарахтлар танасин айлай деб кўз-кўз. Япроқларин тўкди замин сари куз.
Рустам Шарипов сурати.

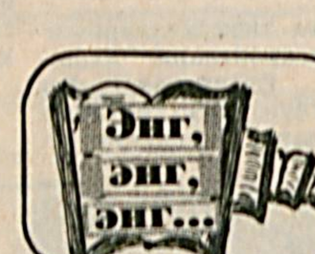

ТОМОШАЛАР ҲАҚИДА

⊙ Рус-яҳудий цирки саҳнасида иштирок этишга таклиф этилган биринчи ўзбек масхарабоз-қизиқчилар труппаларидан бири Юсуфжон қизиқ Шакаржонов томонидан тузилган эди. Бу жамоа 1913 йилгача Туркистонга ташриф буюрган турли санъат усталари билан ҳамкорликда иш юритди.

⊙ 1877 йилдан 1917 йилгача Туркистонда юздан ортиқ вилоятларнинг театр труппалари ва мусиқа жамоалари ўз маҳоратларини намойиш этишди. Биринчи бўлиб Ф. Надлер раҳбарлигидаги труппа келиб, Тошкент ва бошқа шаҳарларда, шунингдек ҳарбий гарнизонларда томошалар кўрсатди.

⊙ Шоир Фурқатнинг биринчи театр тақризи 1890 йил 12 октябрда чоп этилди. «Суворов» спектаклига шеърий шаклда ёзилган бу кичик асар ўзбек адабиётига янги жанрни олиб киришга илк уриниш эди.

⊙ Илёсбек Ашказар раҳбарлигидаги татар труппаси Ўзбекистонга биринчи марта 1911 йилда ташриф буюрди. Жамоа ўша кезлари «Бахтсиз йигит», «Хўжайин ва приказчик», «Уят ва кўз ёшлари» каби спектаклларни томошабинлар ҳукмига ҳавола этди.

⊙ Туркистонда Озарбайжон театрининг биринчи гастроллари ҳам шу йилда бўлиб ўтди. Труппага таниқли озарбайжон актёри Аҳмад Камарлин раҳбарлик қиларди. Самарқандда бу жамоа М. Охундовнинг «Гажи-қора», Н. Везировнинг «Фахриддиннинг ғам-ташвиши» ва бошқа спектаклларни намойиш этди.

⊙ 1913 йилнинг охирида Самарқанд шаҳрида Беҳбудий раҳбарлигида ёшлардан иборат биринчи ҳавасқорлик труппаси ташкил этилди. «Падаркуш» драмасининг илк репетицияси Беҳбудийнинг хонадонида ўтказилди.

Шавкат САЪДИЕВ.

МАШҚДА ҚИЙИН ЭДИ

ЯҚИНДА Мирзо Улуғбек райони Ёшлар Иттифоқи комитети ва халқ таълими бўлими ташаббуси билан балоғатга етганларнинг ҳарбий хизматга чақирилишига бағишлаб ўрта мактабларнинг 10—11-синф ўқувчилари ўртасида ҳарбий-спорт байрами ўтказилди.

Йигирма тўрт мактаб вакиллари спортнинг беш тури бўйича куч синашдилар.

Район Ёшлар Иттифоқи комитети ҳомийлигида ўтган мазкур мусобақаларда 278-ўрта мактаб ўқувчилари ғолиб бўлдилар.

Шоира ҲАЙДАРОВА.

* *Болалик боғи*

БАЛИҚ ЭМИШ МУЧАЛИ...

— Ёз бўйи анҳорда
Чўмиласан,
тинмайсан.
Совуқ ўтиб нега сен —
Шамоллашни билмайсан?
Ҳайрон қилди Валини
Алининг бу саволи.
Деди кулиб:
— Мен обдон
Чиниққанман аввали.
Сувдан чиққим келмайди,
Айниқса ёз маҳали.
Бувим айтган, йил санаб,
Балиқ экан мучалим...

ҚЎНҒИЗНИНГ ЎГИТИ

Ойдеккинам,
оппоғим,
Муносиб бўл замонга
Биз тушмадик,
сен тушгин
Кун, кунаро ҳаммомга...

Абдуали УЗОҚОВ.

* *Хориждаги ўзбеклар*

«ИСТИҚЛОЛ — УЛУҒ НЕЪМАТ»

Гамбург университетининг профессори, ватандошимиз Шомурод ИЛҲОМ билан суҳбат.

— Муҳтарам Шомурод ака, юртимизга хуш келибсиз. Суҳбатимизни азиз ота-онангиз, қолаверса Германияга бориб қолишингиз тарихидан бошласак.

— Агар мен хорижга бориб қолишим ҳақида ёзсам бир китоб бўлади. Умуман олганда, ўзбекларнинг хорижга кетиб қолиши унчалик узоқ бўлмаса-да, маълум тарихий даврлар билан боғлиқ бўлган. Афсуски, бу масала илмий жиҳатдан ҳали ўрганилган эмас. Отам асли Тошкентнинг Жарариқ деган еридан, 30-йилларда Туркистон ўлкасида рўй берган вазият кўпгина ўзбекларни, жумладан, бизнинг оиламизни ҳам Ватанни тарк этишга мажбур қилган. Ўшанда ота-онам бор-йўғини ташлаб, Афғонистонга кетган экан. Мен 1942 йилда Мозори Шарифда туғилганман. 1950 йилда оиламиз билан Саудия Арабистонига кўчиб бордик. 1958 йилдан бери мен Германияда яшайман. Ака-укаларим бор, улар ҳозир Саудия Арабистонида истиқомат қиладилар. Отам бутун умр тижорат билан шуғулланганлар ва ҳозирда Аллоҳнинг раҳматидалар, иншооллоҳ. Онам эса ҳаётлар. Ёшлари 90 да. Ота-онам бизга доим Ватан ҳақида гапирар, ўзбек халқининг меҳмондўстлигини, инсонпарварлигини улуғлар эдилар. Отам умр бўйи Ўзбекистонни кўриш орзусида ўтдилар. Бир бор бўлсада Ватаним ҳавосидан нафас олсам армоним бўлмасди, дердилар. Лекин бу нарса афсуски отамга насиб қилмади.

— Ҳозир сиз ўзбекларнинг хорижга бориб қолиши сабаби, тарихи ҳақидаги асарлар деярли йўқ дедингиз. Ўзингиз шу масала билан шуғулланишни, ёзишни ўйлаб кўрмаганмисиз?

— Менинг касбим иқтисодчи-ҳуқуқшунос. Тарихчи бўлганимда, балки шу ишни амалга оширар эдим. Агар бирор тарихшунос ана шу масалада илмий иш қилиш нияти бўлса, бажонидил ҳамкорлик қилар эдим. Яна бир нарсани айтишим кераки, мазкур масала хусусидаги ўша даврнинг асосий манбалари сақланмаган. Лекин биз ўз тарихимизни ўрганишимиз шарт.

— Германияда яшайдиган ўзбекларнинг ўзаро муносабатлари қандай?

— Ҳозирги кунда, менинг билишимча Германияда 150 та ўзбек оиласи бор. Улар икки гуруҳга бўлинади. Эски ўзбеклар ва янги ўзбеклар. 50-йиллардан кейинги борган ўзбеклар биринчи гуруҳга киради. Булар жумласидан мен ҳам борман. Иккинчи гуруҳда эса асосан Афғонистон воқеалари сабабли бориб қолган ўзбеклар. Бу гуруҳ вакилларининг муқим фуқаролиги, иши йўқ. Шундай бўлса ҳам, ўзбеклар доимо биргамиз. Ҳар қандай шароитда бир-биримизга ёрдам берамиз, борди-келди қиламиз. Қаерга борманг ўзбеклар «Хуш келибсиз» деб кутиб олишади. Афсуслар бўлсинки, ҳозирги германиялик ўзбекларни бирлаштириб турувчи уюшма йўқ.

— Бошқа хорижий давлатлардаги ўзбек ватандош зиёлилари билан алоқалар ўрнатилганми?

— Албатта. Шахсан мен Саудия Арабистони, Америкадаги зиёлилар билан илмий ҳамкорлик қилиб келаман.

— Германиядаги юртдошларимиз Ўзбекистон ҳақидаги ахборотни қайси манбалардан олишади?

— Юрт ҳақидаги хабарларни асосан учрашувларда эшитадилар. Туркия давлати бу масалада бирмунча фаол. Мен ўзим бир неча газета ва журналларга обуна бўлганман. Уларда чиқаётган мақолаларнинг руҳи, савияси бундан 4—5 йил аввалгиларидан тубдан фарқ қилади.

Юртдошларга келсак, улар доимо Ватанга талпинадилар. Ўзбекистоннинг гуллаб-яшнаши, ҳар томонлама тараққий топишини, истиқлолнинг мустаҳкам бўлишини хоҳлайдилар. Ватан даъват қилган замон улар етиб келишга тайёрдирлар. Ўзбекистон ҳақидаги янгиликларни кўзларида ёш билан эшитадилар.

— Маҳаллий ҳукуматнинг ватандошларимизга муносабати қандай, ўзбеклар ҳам ҳукумат ишларида иштирок этадими?

— У ерда қонун ҳамма учун баробар. Германияда саноқли ўзбеклар ҳукумат ишида иштирок этадилар. Қолганлари асосан тижорат ишлари билан машғул.

— Ўзбекистоннинг бундан кейинги тараққиётида сизнингча нималарга эътибор бериш керак?

— Энг аввало тижорат қонунини мукаммал ишлаб чиқиш керак, у Асосий қонундан кейинги ўринда турсин. Ана шундай қонун бўлса Европа мамлакатларидан мутахассисларининг ўзлари муайян таклифлари билан Ўзбекистонга келиб ҳамкорлик қиладилар. Уларда бу нарсага хоҳиш-истак зўр. Тўрачиликка чек қўйиш лозим. Фақат бир давлатнинг тараққиёт йўлини танлаш мақсадга мувофиқ бўлмайди. Мутахассислар тайёрлаш савиясини ошириш лозим. Фақат хорижга толиблар юбориш билан иш битмайди. Четдан мутахассисларни чақириб, шу ернинг ўзида ҳам ўқитилса яхши бўлади. деб ўйлайман.

— Иқтисодчи сифатида Ўзбекистоннинг бозор иқтисодиёти йўлидан боришига муносабатингиз қандай?

— Бозор иқтисодиёти фақат олди-сотдидан иборат бўлиб қолмасин. Ўзбекистон — жуда бой ўлка. Ана шу бойликлардан фойдаланиш учун кучли технология керак. Бунинг учун хориж билан алоқа қилиш шарт. Ривожланган мамлакатлар билан ҳар тарафлама алоқалар мустаҳкамланса мақсадга мувофиқ бўлади.

— Тилакларингиз?

— Илм олинг, имкониятни қўлдан берманг, тарихимизни, шажарамизни ўрганинг, ўзингизни танийсиз. Ҳар қандай қийинчиликларга сабр қилинг. Ҳеч қачон ҳорманг. Арабларда шундай мақол бор: «Чарчасанг — кейин роҳат қиласан». Доимо яхшиликка умид қилиб истиқлолни қўлдан берманг, иттифоқ бўлинг. Чунки истиқлол—улуғ неъмат.

— Қизиқарли суҳбатингиз учун ташаккур.

Мухтор НИЕЗОВ ва Ноибахон АЗИЗОВА
суҳбатлашдилар.

* *Ҳаётда ҳамроҳингиз*

ҲАЗРАТ ЯССАВИЙНИНГ ТАШРИФИ

СЎНГГИ йилларда ўтмиш маънавий меросимизга бўлган қизиқиш, уларни йиллар давомида қўнган чанг ва ғубордан тозалаб халқимизга тақдим этиш жадал тус олди. Шарқдаги уч буюк тасаввуф вакилидан бири Ҳожа Аҳмад Яссавийнинг ижодига бўлган эҳтиром фикримизнинг далилидир.

Ғафур Ғулом номидаги Тошкент бадиий адабиёт нашриёти ҳазрат Яссавийнинг «Девони ҳикмат» мажмуасини чоп этди. Ушбу тўплам улуғ шоирнинг ижодини бир қадар тўлалигича жам этгани билан ҳам қадрлидир. Китобдан ўрин олган ҳикматлар билан бир қаторда «Фақирнома» рисоласи ҳам борки, бу асар илк бор ўқувчиларга тақдим этилаётир.

«Фақирнома» Ҳожа Аҳмад Яссавийнинг яшаш тарзининг асоси десак ҳам бўлади. Чунки Яссавий ўз йўлини пайғамбаримизнинг «Ал фақру фахри» («Фақирлик фахримдир») деган ҳадисига асослагани маълумдир. Рисолада ана шу йўлнинг қоидалари ва тартиблари муфассал баён қилинади. Китобдан жой олган ҳикматларнинг эса кўпчилиги илк дафъа чоп этилган.

Мираҳмад Мирхолдор ўғли кўп йиллардан бери Яссавийнинг ҳикматлари, кароматлари, шажараси ҳақидаги маълумотларни тўплаб келади. Унинг жонбозлиги натижасида дунёга келган «Ҳожа Аҳмад Яссавий: «Шажараи саодат», кароматлари, ҳикматлари» тўплами ана шу изланишларнинг илк мевасидир. Китобдан ўрин олган Яссавий кароматлари ҳақидаги оғиздан-оғизга ўтиб келаётган ривоятлар буюк шайхнинг илмдаги қудрати, ҳаққа етишгани тўғрисида ибратли ҳикоятлардир. «Шажараи саодат» эса ҳазратнинг авлод-аждоди ҳақида мукаммал маълумотлар бера олади. Ушбу китобни чимкентлик ноширлар босиб чиқаришган.

Тарихимизни тўғри тасвир қилиш, тарихий дарсларга тўғри баҳо бериш нуқтаи назаридан қараганда Яссавий ҳақидаги ушбу икки тўплам катта аҳамиятга эгадир.

Турсун АБДУЛЛАЕВ.

* *Йиллар қатидаги сирлар*

ҚАДИМ ДАХМАЛАРДАГИ ХАЗИНА

ПЕРУЛИК машҳур археолог Вольтер Альве телефон дастагини кўтарди.

— Жаноб Альве, — дастадан юмшоқ овоз эшитилди, —гарчи анча кеч бўлиб қолган бўлса ҳам, миршабхонага ташриф буюрсангиз.

— Ҳозир етиб бораман, — Альве негалигини сўраб ҳам ўтирмади.

Олимнинг рўпарасига қўлга тушган буюмларни ёйиб қўйишганда, у кўзларига ишонмай қолди. Улар чинакам хазиналар эди: олтин тақинчоқлар, митти ҳайкалчалар бундан бир ярим минг йил аввал, инкларга қадар бўлган мочиклар тараққиёти даврида тайёрланганди.

— Қаердан олдингизлар буларни?

Миршаббоши қисқача ҳикоя қилди: бу ишнинг бошланиши 1972 йилга бориб тақалади. «Уакерос» — яъни қадимий дахмаларни очиб, қимматбаҳо буюмларни ўғирловчилар пайдо бўлгандан бери тинчлик йўқ. Яқинда уларнинг бир гуруҳининг изига тушдик. Қаттиқ отишма натижасида бир ўғри ўлдирилди, қолганлари қўлга тушди. Уларнинг ўлжаси мана столда ётибди.

Мочик ҳиндулари Перуда эрамизга қадар бўлган VIII асрда жуда катта тараққиётга эришган эдилар. Уларнинг ўз давлати ҳам бўлган. Ҳиндулар асосан деҳқончилик билан шуғулланганлар. Мочиклар металларни қайта ишлашни билганлар, ҳайкалчалар, кулолчилик буюмларини ишлаганлар. VIII асрдан бошлаб мочикларнинг ён-атрофдаги қабилаларга бўлган таъсири сусая бошлади, улар мочиклар «ҳомий»лигидан озод бўлдилар. Мочикларнинг шундан кейинги тақдири шу пайтгача номаълум эди.

Археолог Альва қимматбаҳо буюмлар қайси дахмадан эканлигини аниқлагач, (буни, албатта, қўлга тушган «уакерос»лар кўрсатиб беришди) Сипан қишлоғи яқинида қазиш ишлари бошланди.

Дастлаб қазиш ишларидан фойда йўқдек кўринди: «уакерос»лар ҳаммаёқни кавлаб ташлашган эди. Лекин Альве оёғини тираб туриб олди, қазиш давом этди. Ниҳоят, беш метрлик чуқурликдан мўмиёланган одам қолдиқлари бор саркофаг — тоштобут топилди. У чамаси роҳиб ва жангчи сифатида мочиклар салтанатида юқори ўринни эгаллаган бўлса керак. Буни қабрдан топилган юздан зиёд олтин, кумуш, мисдан ишланган безаклар, тақинчоқлар, идишлар, кулолчилик буюмлари ҳам тасдиқлайди. Тоштобут ёнида уч эркак ва икки хотиннинг жасади қолдиқлари ҳам бор эди. Ким бўлган ўзи улар? Нега улар ҳам «Сипанлик жаноби олийлари» билан бир қабрда ётишибди? Бунга ҳали-бери жавоб топилмаса керак!

Ушбу қабр топилгунга қадар мочикларнинг тарихи ҳақида кулолчилик буюмлари гувоҳлик берарди, холос. Ҳозир олимларнинг қўлида жуда ҳам катта ашёвий далиллар бор. Ҳамма гап уларни ўрганиб, тарих ҳақиқатини тиклашда қолган.

Сипанда ҳозир икки эҳромсифат тепалик бор. Улардан бири ибодатхонага жуда ҳам ўхшайди. Эҳромнинг этагида каттакон ер бўлиб, у ерга мочиклар вафот этганларни дафн қилишган.

Қароқчилар қўлидан мўъжиза билан тортиб олинган қимматбаҳо бойликлар атрофида ажойиб ҳангомалар бўлаётганини перулик миршаббошилар куйиб-пишиб ҳикоя қилишади. Ҳатто, бу ишга америкалик бизнесменларнинг ҳам узун қўллари етиб келди. Ҳайриятки, инглиз савдо агенти Майкл Келли эсдалик учун олган фотосурат туфайли бу ишлар очилди.

Машҳур перулик археолог Франсиско Криарте Бренкер қайғу билан ҳикоя қилди:

— Аниқ ҳисоби йўғу, лекин чет мамлакатларда Перудан олиб чиқиб кетилган 100.000 га яқин тилла буюм, тағин археологик бебаҳо ёдгорликлар бор, деб ўйлайман. Буларнинг барчасига контрабанда айбдор. Улар муттаҳамлик билан Перу халқининг миллий бойлигини олиб чиқиб кетмоқдалар. Чет эллардаги музейлардаги, шахсий коллекциялардаги экспонатларни қайтариб олиш жуда ҳам қийин. Жиноят к о р о н а контрабандани фақат миршаблар кучи билан барбод қилиш мумкин эмас. Халқининг миллий руҳи, ғурури оёққа турмас экан, бу иш барҳам топмайди.

Перуда бўлса қадим дахмалар, ибодатхоналарни, инклар, майялар, мочикларнинг тилла тўла қабрларини минглаб «уакерос»лар тит-пит қилиб юрибди. Уларни миллий қадр-киммат, юрт тарихи ҳақидаги археология фани заррача ҳам қизиқтирмайди. Чунки пул — кўпчилик учун ягона мезон бўлиб турибди.

Чет элларда эса судларда перулик ватанпарвар олимлар, археологлар «жанг билан» халқ бойлигини қайтариб олишяпти. Яқинда Перуга Америка миллий музейидан бебаҳо ёдгорликлардан бир қисми қайтарилди. Яна 79 донаси ҳуқуқшуносларнинг фидокорлиги туфайли қўлга киритилди.

«Уакерос»лар эса бу ёқда ҳаммаёқни ғорат қилиш билан овора. Бу курашда ким ғолиб чиқаркин: ватанпарварлармi ёки «уакерос»лармиi?».

Толиб САЪДУЛЛАЕВ
тайёрлади.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ КИНОКОМПАНИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 6 майдаги 224-сонли қарорига мувофиқ,

қайси маҳкамага қарашлилиги ва мулкчиликнинг туридан қатъий назар, республика ҳудудида фаолият кўрсатувчи барча ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмалари, ижарага берувчи кино ва видеобирлашмалар, корхоналар, ташкилотлар ва пунктларга

1992 йил 31 декабригача ўз фаолиятларини қайта рўйхатдан ўтказишлари зарурлигини МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

Ўз вақтида қайта рўйхатдан ўтказилмаган юқорида кўрсатилган корхоналар ва ташкилотларнинг фаолияти тўхтатиб қўйилади.

Маълумотлар олиш учун қуйидаги манзилда жойлашган Ўзбекистон Давлат Кинокомпаниясига мурожаат қилинсин: **700129, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.**

ТЕЛЕФОН: 44-53-21.

ЎЗБЕКИСТОН ЗИЁЛИЛАРИ ИЛМИЙ-МАЪРИФИЙ УЮШМАСИ ТАКЛИФ ЭТАДИ

МАГНЕТИЗЕР-ЭКЗОРЦЧИ — РАИСА НУЪМОНОВА

Ҳозирги пайтда экстрасенслар кўп, лекин экзорцчилар бармоқ билан санарли даражада.

Экзорцизм — ҳали сирлари очилмаган фан бўлиб, у инсоннинг маънавий дунёсига мусаффо космик қувватни бериш услубига асосланган.

Раиса Нўъмонова ана шундай космик қувватга эга бўлган экстрасенс — экзорцчисидир. У космик қуввати ва қуёш нури таъсири билан турли хасталиклардан даволайди. Шифобахш магнетизм асаб системаси, ошқозон-ичак йўли, юрак-томир системаси ва бошқаларни даволайди. Айниқса пуштсизлик, онкология ва тери касалликлари, дудуқликни даволашда, оздиришда юқори самарага эришилади. Муолажалар кайфиятни кўтаришга ҳам хизмат қилади.

Муолажалар ҳар куни (жумадан ташқари) соат 16 дан бошланади.

БОЛАЛАР УЧУН «КЎРИШ» КУРСЛАРИ

Бешта машғулотга қатнашиш ва ўқитувчи тавсияларини бажариш узоқ ва яқинни кўра олмаслик, астигматизм каби болалардаги хасталикларни даволаб, уларнинг кўриш қобилиятини тез тиклаш (ҳатто кўзойнаклардан фойдаланмаслик) имконини беради.

Машғулотлар эрталаб соат 9 дан бошланади.

ТУРК ТИЛИНИ ЎРГАНИШ БЎЙИЧА УЧ ОЙЛИК КУРСЛАР

Машғулотлар 18 ноябрдан (кундузи ва кечқурун) бошланади.

ХИТОЙ ВА ФОРС ТИЛЛАРИНИ ЎРГАНИШ БЎЙИЧА 10 ОЙЛИК ҚУРСЛАР

Машғулотларни юқори малакали мутахассислар ўзбек ва рус тилларида олиб борадилар. Машғулотлар 16 ноябрдан соат 18 да бошланади.

Манзилгоҳимиз: А. Қодирий кўчаси, 13, 1, 2, 7, 18, 24-троллейбусларнинг «Скопле» магазини» бекати. Тел: 44-62-90; 44-52-75 (22-87-25, 45-57-97. Кеч соат 18 дан кейин).

ЎЗБЕК-АМЕРИКА САВДО ВА МАДАНИЯТ КОРПОРАЦИЯСИ МЕНЕЖЕРЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Бу лавозимга маркетинг ва тижорат ишини яхши биладиган, кишилар билан муомала қила оладиган, инглиз ва хитой тилларини мукаммал эгаллаган мутахассис йигит ва қизлар таклиф қилинади.

Таржимаи ҳол, кадрлар варақаси, маълумоти ҳақидаги гувоҳнома, тавсиянома ва ариза билан бизга мурожаат қилишингиз мумкин.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: Тошкент шаҳри, Юнусобод райони, К. Маркс кўчаси, 3-уй (метронинг «Мустақиллик майдони» бекати ёнида).

ТЕЛЕФОНЛАР: 39-48-68, 39-43-47.

* *Маданий меросимиздан*

РЎШНОЛИК ЙЎЛИ

ШАРҚ мумтоз адабиётида бадиий образлар ёрдамида кишини эзгуликка, гўзалликка, қаҳрамонликка етакловчи, ёвузлик ва адоватга нисбатан нафрат уйғотувчи асарлар билан бир қаторда ҳаётда қоқилмай яшашни, оқни қорадан, яхшини ёмондан, тўғриликни залолатдан ажрата олиш сари йўналтиришни мақсад қилиб қўйган асарлар ҳам каттагина қисмни ташкил қилади. Қадимий туркий ёзма адабиёт намуналари бўлмиш «Қутадғу билиг» («Саодатга йўлловчи билим»), «Ҳибатул-ҳақойиқ» («Ҳақиқатлар туҳфаси») асарлари ҳам, асосан, шундай мақсадни кўзлаб ёзилган. Форсий адабиётда шуҳрат қозонган бу хилдаги асарлардан бири улкан адиб, файласуф, исмоилия мазҳабининг пешвоси Носир Ҳусрав қаламига мансуб «Рўшнойинома» («Рўшнолик китоби») асаридир.

«Қутадғу билиг» билан деярли бир вақтда (1067 — 1068-йилларда) ёзилган бу асар доимо туркий адабиёт намояндаларининг диққатини ўзига тортиб келган. Бу асарнинг ҳам форсий, ҳам туркий тилдаги дидактик достончилик (фалсафий қасидалар) ва пандноманавислик ривожида таъсири катта бўлди. У ижод аҳлига эркин ва дадил фикр юритишни ўргатди. Буюк Алишер Навоий Носир Ҳусравни «Рўшнойинома»даги байтлари учун таънага қолган (Алишер Навоий, Асарлар. XV том, 180-бет) деб ёзишига қараганда, бу асарни кунт билан мутолаа қилган кўринади. Буни яна Навоий меросининг турли ўринларида ярқ этиб учраб қолган ҳамоҳанг сатрлардан ҳам кўрамиз.

Умуман олганда, «Рўшнойинома» пандномa жанрида маснавий шаклида ёзилган бўлиб, кириш 30 боб, асосий қисм ва хотима (588 байт)дан иборатдир. Носир Ҳусрав «Жомеъул-ҳикматайн» асарида исмоилийлар фалсафасини юнон фалсафаси (Арасту) билан солиштириб хулосалар чиқарган бўлса, «Рўшнойинома»да худди шу мақсадни ўта содда, тушунарли тарзда назмга солиб, иккинчи шахсга мурожаат шаклида баён этади. Ҳамд учун ёзилган дастлабки мисраларданоқ инсонни улуғлайди. Унинг қандай бўлиши ўз ихтиёрида эканини уқтиради.

Замину осмон баҳри ту орост,
Аз он бархости бо қомати рост.

Яъни:

Еру кўкни безаб турувчи сенсан,
Унда қаддини ростлаб юргувчи сенсан.

Инсоннинг чинакам инсон бўлиши учун унга ўзлигини танитиш керак, у ўзининг ким эканлигини билмай туриб, бу дунёда тўғри яшаб ўтолмайди. Мутафаккир шоир бу асарда мақсадни ана шу масалаларга қаратади. Зеро, кишининг «Жону жаҳонини зулмат қоплаган ва аҳли дилларга бу нарса яхши аёндир. Мен бир гулистон барпо қилдимки, ҳар назар ташлаганингда у сенга жон бахшида қилади. Бу — баҳордек бир насиҳатномаким, дил гулларидан иборат, бирорта ҳам тикан аралашмаган». Насиҳат инжуларини гулистонга ўхшатиш Носир Ҳусравдан кейин кенг ёйилди. Носир Ҳусравнинг таъкидлашича, киши дунёда яшаб ўтиши, яъни ҳаёт йўли учун зарур сафар ашёсига эга бўлиши керак. Чунки сафар ашёсисиз йўл юриш қийин бўлади. Дастлабки, «Насиҳат боби»да айтилган фикрларда кишини шундай ашёлар билан таъминлай боради. Давлат, дин, сабр, биродарлик, сукут, тавозе, саховат, дўстлар зиёрати, билим, эҳсон, сир сақлаш ва бир қатор фазилатларни ишончли далиллар ва шеърий иборалар ёрдамида чиройли, мўъжаз баён этиб борган. Бу ўринда сатрлар афоризмлар тизмасига айланиб кетган. Асар давомида кейинчалик бу мавзуларнинг кўпчилигига алоҳида тўхталиб ўтилгани учун бу ҳол бир мунча табиий кўринади.

Носир Ҳусрав ушбу пандномасида анъанавий тарзда берилган «Субҳонаҳу ва таолонинг ягоналиги» ҳақидаги бобдан сўнг ўз фалсафасининг кўпчилик мутафаккирларидан ажратиб турувчи Оламий ақл (Ақли кулл) ва ундан келиб чиққан табиий майл (истак) Оламий нафс (нафси кулл) ҳақида маълумот беради. Космогония, тўрт унсур ва қиёмат ҳақидаги боблардан кейин олам гулистон гултожи ҳисобланган инсонга ато этилган беш сезги хусусида образли ифодаларда мулоҳазалар берилган: кўриш, эшитиш, ҳид билиш, таъм билиш, тана сезгиси. Буларни мутафаккир шоир беш заҳирий сезги сифатида эслатиб ўтар экан, инсонни чинакам инсон бўлишида беш ботиний (ички) сезгининг нақадар муҳимлигига диққатни қаратди. Улардан хаёл, ваҳм, фаҳм ва хотира кишида бутун бир ҳис бўлиб шаклланиши керак.

Ана шу ҳислардан нур олган инсон камолоти ва бунинг учун зарур бўлган фазилатлар асар давомида бирма-бир ёритиб борилади. Инсоннинг ижтимоий ҳаётидаги ўрни, унинг маънавий юксалиши учун ақлнинг муҳимлигини таъкидлайди, илм билан амални бирга олиб боришга чақиради.

Аулоқий фазилат ва иллатлар деб аталадиган боб қисман биринчи насиҳат бобни тўлдиради. Унда тавозе, карам, қаноат, беозорлик каби фазилатлар ҳамда баҳиллик, ҳирс, макр, кибр, ҳасад сингари иллатлар муҳокама қилинади. Унинг кетидан риёкорлик, ғийбатчилик, тақлид, сукут ва сир сақлаш каби тасаввурлар ижтимоий кўринишда берилган мансабпарастлик ва молпарастликка қўйилган айбнома дунёнинг инсон учун ўткинчилиги билан тушунтирилади. Ундан кейин келга коинот ва юлдузлар ҳолати эса абадийлик тимсоли сифатида мансабпарастлик ва молпарастликнинг беҳуда иш эканини яна бир бор тасдиқлайди.

Фалак гар худ каму гар биш гардад,
Ҳамиша бар муроди ҳиш гардад.
Бакоми мо набошад ҳич кори,
Ки моро нист ҳаргиз ихтиёри.
Ҳамон беҳтар ки доим шод бошим,
Зи ҳар дарду ғами озод бошим.

Яъни:

Фалак айланаркан каму зиёда,
Ўз муродини ҳосил қилур фазода.
Ҳеч бир иш раъйимизга мос келолмас,
Измимиз кўнглимизга хос бўлолмас.
Яхшиси доимо шодон бўлайлик,
Ҳар ғаму ҳасратдан омон бўлайлик.

Унингча, киши барча ишнинг меъёрини билиши керак, дунё ўткинчи экан, деб тушкунликка тушмай, шодликни ҳам унутмаслиги лозим. Бундай ҳаётбахшлик мутафаккир шоирнинг ҳар бир ўгити, ҳар бир ҳаётий хулосасида ёрқин акс этиб туради.

Алимулла ҲАБИБУЛЛАЕВ,
филология фанлари номзоди.

* *Келажагимиз—мактабда*

ТАБИАТ ҚЎЙНИДА ДАРС

КУЗ... Табиат уйқуга кетаётган бўлса-да, ҳаммаёқ олтин тусга беланган. Дарахтлардаги заррин япроқлар бир-бири билан чапак чалиб, ўтаётган йил билан гўё хайрлашаётгандай бир-бир узилиб ерга тушаяпти. Хумсон этакларидаги баланд-баланд тоғларда дўланалар ғарқ пишган. Хумсондан шарқираб оқиб ўтадиган Угом дарёсининг ёқимли шовуллаши киши дилига ором беради. Шундай бир пайтда тоғ табиати париваш бир келинчакка ўхшайди. Тоғнинг соф ҳавоси кишини завқлантиради. Дилга ором бағишлагувчи бир вақтда табиат қўйнида ҳордиқ чиқариш қандай мазза...

Пойтахтимиздаги 114-мактабда иқтисодиёт бўйича очилган академик синф ўқувчилари бу галги жуғрофия дарсини Хумсоннинг гўзал бир масканида ўтказишди.

Улар нафақат жуғрофия, балки астрономия ҳамда учар ликопчалар ҳақида, Хумсоннинг қадимий тарихи ҳақида чуқур маълумотларга эга бўлишди. Ўқувчилар Хумсонни ўраб турадиган баланд-баланд тоғларга чиқишди, қадимий жойларини бориб зиёрат қилдилар. Кеч тушгач, улар Угом ёнига гулхан ёқиб астрономия, жуғрофия, турли хил қизиқарли фанлар ҳақида мусоҳаба қурдилар.

Улар икки кунлик ҳордиқ давомида мактаб табиат музейи учун турли хил тоғ жинслари, гербарийлар, кўпгина ажойиб-ажойиб ўсимликлар, тошлар йиғишди.

Ҳар бир ўқувчи табиат қўйнига қилган сафаридан мамнун бўлиб қайтди. Ўқувчиларни бундай ўқиб, ҳордиқ чиқаришларида мактаб жуғрофия ўқитувчиси Абдувосит Каримовнинг ҳиссаси катта бўлди.

Фотима ОТАХОНОВА.

СУРАТДА: саёҳатдан лавҳалар.

Дилшод Тўхтаев ва Тоҳир Отахонов суратлари.

Муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ.

Ҳафталик кўрсатувлар

Душанба, 16. XI

● УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.30 «Қувондиқ Искандаров куйлайди». Фильм-концерт.
8.00 «Дастлабки тергов». Бадиий фильм.
9.30 «Қизил Яримой шўъласи».
10.00 «Ҳайвонот оламида». Кинопрограмма.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Физика. Иссиқлик двигателларининг ишлаш принциплари ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш.
11.00 «Нарзанлар водийсида», «Жайронлар ороли». Телефильмлар.
11.30 Ўқув кўрсатуви. Математика. Мусбат ва манфий сонларни кўпайтириш ва бўлиш.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Оқ бўталоқ». Мультфильм.
18.30 Болалар учун. «Эртаклар — яхшиликка етаклар».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.20 «Анъаналар этади давом...». Мусиқий кўрсатув.
20.00 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Уч суҳбат».
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.55 Тижорат хабарлари.
21.00 Мулоҳаза. «Маъмура кампир». Аброр Ҳидоятов номли Ўзбек драма театрининг спектакли.
22.15 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
22.45 «Танҳо сузиш». Бадиий фильм.
00.15 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Ассалому алайкум».
19.30 Болалар учун. «Совға».
20.00 «Лаҳза». Хабарлар.
20.10 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади.
20.25 «Билиб қўйган яхши».
20.40 «Номлар — маънавият белгиси».
21.10 «Шаҳар юмушлари».
22.10 «Лаҳза». Хабарлар.
22.20 «Олтин тиш». Бадиий фильм.

● «ОРБИТА IV»

5.55, 21.20, 00.35 — Кўрсатувлар тартиби.
6.00 «Якунлар».
6.45 «Тонг».
9.00 Янгиликлар.
9.25 «Кўринг, тингланг...».
9.45 «Эртакдаги эртак». Мультфильм.
10.00 «Старочеркасскка байрамга». Телефильм.
10.20 «Пи» белгиси билан.
11.10 «Янги авлод танлайди».
12.00 Янгиликлар.

* * *

15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.25 «Телемикст».
16.10 «Ён дафтар».
16.15 «Илиқ тупроқда». Телефильм.
16.25 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм.
16.50 «Янги номлар».
17.30 «НЭП».
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.20 «Иқболи кулганда».
19.00 Футбол шарҳи.
19.25 «Биринчи матбаачи Иоаннинг ихтироси». Беш серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.25 «Спорт уик-энди».
21.40 «Турмуш икир-чикирлари». Бадиий телесериал премьераси. 7-серия — «Қўрқув».

«Янги студия» таништиради

22.10 «Бомонд».
22.25 «Бироқ».
22.40 «Вазият»: «Янги Югославия».
23.00 «Вагон-03».
23.40 «Биз».
23.50 «Евгеник ва...». Танаффус пайтида (24.00) — Янгиликлар.
00.40 «Умрбод эр». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар.
8.20 Ишбилармон кишилар даври.
8.50 Телевизион текширув бюроси. «Коррупция».
9.45 Параллеллар. «Овоз ва гитара учун соло».
10.00 «Бурда моден» таклиф этади...».
10.30 Уз ишининг усталари. Ҳайкалтарош О. Комов.
11.15 «Жанубий Қурия. Утмишдан келажакка».
11.55 Кундузги сеанс. «Светик». Бадиий фильм.
12.10 Ретро. «Куйловчи гитаралар».
12.25 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
12.30 «Деҳқонларга тааллуқли масала».

* * *

15.55 «Бола тилидан».
16.25 «Кузирхоним».
16.55 Янгиликлар.
17.10 Трансросэфир.
17.40 «Жаноблар-ўртоқлар».
17.55 Эълонлар.

*

18.00—20.40
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20.40 Душанба куни детектив. «Қўш қопқон». Бадиий фильм. 1-серия.
21.45 «Чакана киши эмас».
22.00 Хабарлар.
22.25 «Қўш қопқон». Бадиий фильм. 2-серия.

*

23.30—01.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

Сешанба, 17. XI

● УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.25 «Менга қарата олма от». Телефильм.
8.00 «Кўринмас одам». Бадиий фильм.
9.30 Ўзбек тилини ўрганамиз.
10.00 «Асрлар оҳанги». Фильм-концерт.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Информатика.
11.00 «Дарахт ва унинг илдизлари». Телефильм.
11.30 Ўқув кўрсатуви. Тасвирий санъат.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Квакша», «Эски сандиқ». Мультфильмлар.
18.40 «Кичкинтой» устахонасида».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.20 «Спортлото».
19.25 «Куз манзаралари». Телефильм.
19.40 «Сиҳат-саломатлик».
20.00 [illegible]
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.55 Тижорат хабарлари.
21.00 Ҳукумат тадбирлари.
21.30 «Хорманг, бободеҳқонлар!». Пахтакорлар учун дам олиш кўрсатуви.
22.15 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
22.45 «Марду майдон». Бизнес-шоу.
24.00 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 Камер оркестри ижро этади.
19.10 «Салом, дўстим!».
19.50 «Қизиқарли учрашувлар».
20.20 «Бу оқшомда» кўрсатув саҳифаларида.
22.00 Эълонлар. «Кинонигоҳ».

● «ОРБИТА IV»

5.55, 15.20 — Кўрсатувлар тартиби.
6.00 Янгиликлар.
6.35 Эрталабки гимнастика.
6.45 «Тонг».
9.00 Янгиликлар.
9.20 «Бойлар ҳам йиғлайди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
10.05 Футбол шарҳи.
10.35 «Брэйн-ринг».
11.25 «Турмуш икир-чикирлари». Бадиий телесериал. 7-серия — «Қўрқув».

Кундузги киноэкспресс

12.20 «Умрбод эр». Телевизион бадиий фильм. 1-серия.
13.40 «Инқироз». Телевизион бадиий фильм (Венгрия).

*

15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.25 [illegible]
15.40 «Ён дафтар».
15.45 «Нурафшон кун» ансамбли гуруҳининг чиқиши (Ашгабат шаҳри).
16.00 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм.
16.50 «Байкалда куз». Телефильм.
17.00 Бизнинг мусиқий клуб.
17.50 «Матбуот-экспресс».
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 Давлатлараро «Останкино» телеканали таништиради.
19.00 «Бойлар ҳам йиғлайди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
19.45 [illegible]. Мусиқий кўрсатув.
20.00 «Мавзу».
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.20 «Биринчи матбаачи Иоаннинг ихтироси». Беш серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.
22.25 «Ҳарбий ревю».
22.55 «Унутилган [illegible]».
23.15 [illegible] видеоклиплар фестивали. Танаффус пайтида (24.00) — Янгиликлар.
01.05 Я. Френкелнинг К. Ванщенкин шеърларига ёзган қўшиқлари ва романслари.
01.55 «Инқироз». Телевизион бадиий фильм.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар.
8.20 Ишбилармон кишилар даври.
8.50 Ишдан бўш пайтингизда. «Мушуклар — бизнинг овунчоғимиз».
9.05 «Москва—Берлин. Янги семестрга поезд».
9.35 «Монстр». Ҳужжатли телесериал. 1-фильм — «Сталин ва ҳокимият».
10.30 [illegible]
11.00 Кундузги сеанс. «Транссибирь экспресси». Бадиий фильм.
12.40 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
12.45 «Деҳқонларга тааллуқли масала».
15.15 Телебиржа.
15.45 «Бадабоки». Мактабгача ёшдаги болалар учун кўрсатув (Франция).
16.05 Мульти-пульти.
16.15 Янгиликлар.
16.30 Трансросэфир. «Европа—Осиё».
17.15 «Келинг, аниқлаб олайлик».
17.25 «Соатсоз».
17.55 Эълонлар.

18.00—22.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

22.00 Хабарлар.
22.25 «Ҳолвани ҳоким ейди...».
22.55 [illegible]
00.15 [illegible] «Тухфа учун соло».

Чоршанба, 18. XI

● УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.25 «Учрашув». Телефильм.
8.15 «Отпускага чиқолмадик». Бадиий фильм.
9.30 Турк тили.
10.00 Болалар учун. «Митти юлдузлар».
10.30 Ўқув кўрсатуви. Ботаника. Сув ўтлари ва уларнинг аҳамияти.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Жасур болакайлар», «Чурек ва кичкинтой». Мультфильмлар.
18.30 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Меҳр».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.20 «Санъат олами». Халқ амалий санъати.
19.50 «Ғилон». Телефильм.
20.00 «Ҳожиакбар Ҳамидов куйлайди». Фильм-концерт.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.55 Тижорат хабарлари.
21.00 Ўзбекистон Республикаси Конституцияси лойиҳаси — умумхалқ муҳокамасида.
21.30 «Олтин бешик». Андижон вилоятидан кўрсатув.
22.40 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
23.10 «Қадимги шўхликлар». Бадиий фильм.
00.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Уолт Дисней таништиради...». Мультфильмлар тўплами.
19.20 Спринт.
19.40 «Билим сарчашмалари».
20.10 «Шарқ лирикаси».
20.35 «Меҳр-шафқатли бўлайлик».
21.15 Суперспорт.
22.00 «Бузоқ йили». Бадиий фильм.

● «ОРБИТА IV»

5.55, 15.20, 18.20, 21.20, 00.35 — Кўрсатувлар тартиби.
6.00 Янгиликлар.
6.35 Эрталабки гимнастика.
6.45 «Тонг».
9.00 Янгиликлар.
9.20 «Бойлар ҳам йиғлайди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
10.50 Мультфильмлар: «Рикэ—хохолок», «Бир куни саҳрода».
11.10 «Ватанни дуо қиламан». Телефильм.
12.00 Янгиликлар.

Кундузги киноэкспресс

12.20 «Умрбод эр». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
13.35 «Эски автомобиль». Мультфильм премьераси.
13.40 «Муросалари тўғри келмади». Телевизион бадиий фильм.

*

15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.25 «Телемикст».
16.10 «Ён дафтар».
16.15 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм.
17.05 «Кўплаб мусиқалар». Рок-сабоқ кўрсатувига илова.
17.50 «Матбуот-экспресс».
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 Давлатлараро «Останкино» телеканали таништиради.
19.00 «Бойлар ҳам йиғлайди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
19.45 «Театр+ТВ».
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.25 «Биринчи матбаачи Иоаннинг ихтироси». Беш серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 4-серия.
22.30 Владимир Молчановнинг «Хотира» кўрсатуви.
23.50 «Рамонак» фольклор триоси куйлайди (Минск).
24.00 Янгиликлар.
00.40 «Труба» радиоси.
01.10 «Цунами». Телефильм.
02.10 «Муросалари тўғри келмади». Телевизион бадиий фильм.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар.
8.20 Эълонлар.
8.25 Ишбилармон кишилар даври.
8.55 «Асил ҳолича».
9.50 Параллеллар. «Қалбдан қалбга».
10.05 «Янги ном». Алексей Шаганов.
10.20 Маърифат самараси. «Қарповкада».
11.05 Мульти-пульти.
11.15 Кундузги сеанс. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм. 100-серия.
12.05 Мульти-пульти.
12.15 «Монстр». Ҳужжатли телесериал. 2-фильм — «Иосиф Сталиннинг махфий полицияси».
13.05 «Ҳолвани ҳоким ейди...».
14.00 Очиқ дунё. «Уммон. Афсоналар ва оддий кунлар».
14.30 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
14.35 «Деҳқонларга тааллуқли масала».

* * *

15.55 «Бизнес: янги номлар».
16.10 «Сочи. Кузги мавсум».
16.40 «Смирновлар оиласи. Бундан буён қандай яшаш керак?». Австрия телефильмининг муҳокамаси.
16.55 Янгиликлар.
17.10 Трансросэфир. «Узоқ Шарқ».
17.55 Эълонлар

*

18.00—22.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

22.00 Хабарлар.
22.25 Криминал хабарлар экрани.
22.35 «Монстр». Ҳужжатли телесериал премьераси. 3-фильм — «Сталин: онг ва қалб устидан назорат».
23.25 Телекроссворд. «Муз-биржа». Видеоклиплар танлови.
23.55 Россия Федерацияси Олий Кенгашининг сессиясида.
00.25 «Экзотика».

Пайшанба, 19. XI

● УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.25 Толибжон Бадинов куйлайди.
8.40 «Ишдаги ишқ можароси». Бадиий фильм. 1-серия.
10.05 Араб тили.
10.35 Ўқув кўрсатуви. Ҳамид Олимжон лирикаси.
11.05 «Утов». Телефильм.
11.25 Ўқув кўрсатуви. Табиатшунослик. Сув — ҳаёт манбаи.
12.00 Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси хор жамоасининг концерти.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Дангаса қиз». Мультфильм.
18.20 Болалар учун. «Санъат ғунчалари».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.20 «Қишда ҳам ёз неъматлари».
19.50 «Тўй». Адабий кўрсатув.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.55 Тижорат хабарлари.
21.00 Ҳукумат тадбирлари.
21.30 «Мерос». Мақом тарихидан.
22.10 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
22.40 «Бобби». Бадиий фильм. 1-серия (Ҳиндистон).
00.05 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 Болалар учун. «Табассум».
19.00 «Устахона».
19.45 «Ранг-баранг шишалар». Телефильм.
20.00 «Пульс». Хабарлар.
20.10 «Бу оқшомда».
21.20 «Пульс». Хабарлар.
21.30 Эълонлар. «Кинонигоҳ».

● «ОРБИТА IV»

5.55, 15.20, 21.20, 00.35 — Кўрсатувлар тартиби.
6.00 Янгиликлар.
6.35 Эрталабки гимнастика.
6.45 «Тонг».
9.00 Янгиликлар.
9.20 «Бойлар ҳам йиғлайди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
10.50 «Симха» яҳудий мусиқа ансамблининг концерти.
11.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
12.00 Янгиликлар.

Кундузги киноэкспресс

12.20 «Катталар ўзи ғалатида». Телевизион бадиий фильм.
13.35 «Коленьолик паришонхотир». Телевизион бадиий фильм (Италия).

*

15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.25 «Телемикст».
16.10 «Ён дафтар».
16.15 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм.
17.05 «440 герц». Ўсмирлар учун мусиқий кўрсатув.
17.50 «Матбуот-экспресс».
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.00 «Бойлар ҳам йиғлайди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
19.45 «Кинопанорама».
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.25 «Биринчи матбаачи Иоаннинг ихтироси». Беш серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 5-серия.
22.45 «Қора қути».
23.10 «Гапиришса гапиришаверсин». И. Корнелюк томошалари.
24.00 Янгиликлар.
00.40 А. Скрябин. 1-симфония.
01.30 «Шам ўчиб қолмаслиги учун...». Л. Н. Гумилев.
02.05 «Коленьолик паришонхотир». Телевизион бадиий фильм.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар.
8.20 Ишбилармон кишилар даври.
8.50 «Монстр». Ҳужжатли телесериал. 3-фильм—«Сталин: онг ва қалб устидан назорат».
9.40 Ишдан бўш пайтингизда.
9.55 «К-2» таништиради: «Абзац».
10.25 «Ҳали англанмаган коинот».
10.55 «Экзотика».
11.55 Кундузги сеанс. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм. 101-серия.
12.45 «Пилигрим». Россия саёҳатлар бюроси.
13.30 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
13.35 «Деҳқонларга тааллуқли масала».

* * *

16.00 «Бозорни ўрганамиз».
16.30 «Рост» студияси. «Мусиқий саргузаштлар».
16.55 Янгиликлар.
17.10 Трансросэфир. «Хусусийлаштириш панорамаси».
17.55 Эълонлар.

*

18.00—22.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

22.00 Хабарлар.
22.25 Сиёсат майдонида.
23.20 Спорт кўрсатуви.
23.25 Россия Федерацияси Олий Кенгашининг сессиясида.
23.55 Эркин кураш бўйича жаҳон кубоги.
00.25 «Арт-обстрел».

Жума, 20. XI

● УзТВ I

7.00 «Ўзбекистон» ахбороти.
7.25 «Шоирлар хиёбони», «Истиқбол эгалари». Телефильмлар.
8.30 «Ишдаги ишқ можароси». Бадиий фильм. 2-серия.
9.35 Инглиз тили.
10.05 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Нишона».
10.35 «Рақслар жилоси». Олима Ёқубова.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Наташа учун эртак», «Уйинчоқлар сири». Мультфильмлар.
18.30 «Ҳаёт ва қонун».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.20 «Мозийга қайтиб...». Абдулла Қодирий таваллудининг 100 йиллиги олдидан.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.55 Тижорат хабарлари.
21.00 «Ҳорманг, бободеҳқонлар!». Пахтакорлар учун дам олиш кўрсатуви.
21.45 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
22.15 «Бобби». Бадиий фильм. 2-серия.
23.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УзТВ II

АШГАБАТ КЎРСАТАДИ

● «ОРБИТА IV»

5.55, 18.20, 21.20 —Кўрсатувлар тартиби.
6.00 Янгиликлар.
6.35 Эрталабки гимнастика.
6.45 «Тонг».
9.00 Янгиликлар.
9.20 «Кидди-Видди».
9.35 «Бойлар ҳам йиғлайди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм.
10.20 «Чала қолдирилган дарслар мамлакатида». Мультфильм.
10.40 «Саёҳатчилар клуби» (сурдо таржимаси билан).
11.30 «Америка М. Таратута билан».
12.00 Янгиликлар.

Кундузги киноэкспресс

12.20 «Любахон». Телевизион бадиий фильм.
13.30 «Маймоқ айиқ». Мультфильм.
13.35 «Керакли одамлар». Телевизион бадиий фильм.

*

15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.25 «Бридж»
15.50 «Бизнес-класс».
16.05 «Ён дафтар».
16.10 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм.
16.55 К. М. Вебер. «Гитара ва фортепиано ижроси учун дивертисмент».
17.10 «Марказ».
17.50 «Матбуот-экспресс».
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 Давлатлараро «Останкино» телеканали таништиради: «Пралле оиласи» (Беларусь).
18.50 «Инсон ва қонун».
19.20 «Америка М. Таратута билан».
19.50 «Мўъжизалар майдони».
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.25 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Хуноб бўлди». Бадиий фильм (АҚШ, 1949 й.).
23.15 Катталар учун мультфильм.
23.30 «Мусиқий жилолар».
24.00 Янгиликлар.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар.
8.20 Эълонлар.
8.25 Ишбилармон кишилар даври.
8.55 Сиёсат майдонида.
9.50 Ишдан бўш пайтингизда. «ТВ-ателье».
10.05 Кипрас Мажейка. НАТОдан репортажлар.
10.35 «Арт-обстрел».
11.35 «Чангалзорларда».
12.05 Кундузги сеанс. «Санта-Барбара» Кўп серияли бадиий телефильм. 102-серия.
12.55 Гоголь уйида кечалар. Кўрсатувни муаллиф И. Золотусский олиб боради.
13.40 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
13.45 «Деҳқонларга тааллуқли масала».

* * *

15.55 Телебиржа.
16.25 «Рост» студияси. «Ун беш ёшли капитан».
16.55 Янгиликлар.
17.10 Вариацияли мавзу.
17.55 Эълонлар.

*

18.00—19.10
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

19.10 Жума кунлари Уолт Дисней. «Ёввойи Джек». Бадиий фильм. 3-серия.
20.00 Мульти-пульти.

*

20.10—22.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

22.00 Хабарлар.
22.25 «Сафсаталар».
22.55 «Ердаги излар». Бадиий фильм.

Шанба, 21. XI

● УзТВ I

7.00 «Ассалому алайкум».

*

8.00 Болалар учун фильм. «Саёҳатлар эртаги».
9.40 Спорт кўрсатуви: Чим устида хоккей. Ўзбекистон кубоги.
10.10 «Тракторсозлар ҳузурида». Тошкент Трактор заводининг 50 йиллигига.
10.40 УзТВ фондидан. Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий. «Паранжи сирлари». Аброр Ҳидоятов номли Ўзбек драма театрининг спектакли.
12.40 «Алифбо сабоқлари».
13.10 «Замандас» (қозоқ тилида).
14.10 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Менинг маҳаллам».
15.10 Тижорат канали. «Саноатимиз одимлари».

* * *

18.00 «Жасур чўпон бола». Мультфильм.
18.15 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.20 «Аралаш». Ҳажвий киножурнал.
19.50 «Малайзия киносанъати». Ўзбекистонда Малайзия киноси ҳафталиги якунларига бағишланади.
20.30 «Туркистон» ахбороти.
21.00 «Марҳабо, талантлар!». Ўзбекистон Республикаси бадиий ҳаваскорлик жамоаларининг телевизион фестивали. Наманган вилояти.
22.30 «Беором кун». Бадиий фильм.
00.10 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УзТВ II

БИШКЕК КЎРСАТАДИ

10.00 «Манастан аянба калайик». «Манас» эпосининг 1000 йиллигига бағишланган телемарафон. Т. Сатилганов номли Қирғизистон Давлат филармониясидан олиб кўрсатилади.

* * *

18.00 «Ала-Тоо».
18.20 «Манастан аянба, калайик» (телемарафоннинг давоми).
22.00 «Манастан аянба, калайик» телемарафоннинг ёпилиши.

● «ОРБИТА IV»

6.40, 21.20, 00.35 —Кўрсатувлар тартиби.
6.45 Эрталабки гимнастика.
6.55 Ишбилармон кишининг шанба тонги.
7.55 Янгиликлар.
8.30 Спорт-имконият.
9.00 «Марафон-15» — кичкинтойларга». «Бамси». Кўп серияли мультфильм премьераси (Швеция).
9.25 Экологик шарҳ.
9.40 «НУЖ: эълон қилинмаган ташриф».
10.10 «Шанба куни дастхат».
10.40 «Технодром».
10.50 «Тиббиёт сиз учун».
11.30 «Муҳофаза ёрлиғи».
12.00 «Дело».
12.10 «Палитра». Қадимий Россия давлати.
12.40 Ёдда қолган фильмлар. «Биринчи муҳаббат ҳақида қисса».
14.20 «Сиёсат» студияси иқтисодчи М. Фридман иштирокида АҚШнинг «Танлаш эркинлиги» телекўрсатувини таништиради. 1-кўрсатув — «Бозор ҳокимияти».
14.50 «Матбуот-экспресс».
15.00 Янгиликлар.
15.20 «Чегарасиз шахматлар».
16.35 «Фитна. Жон Кеннеди ўлимининг сири». Телефильм премьераси.
17.20 «Ҳайвонот оламида».
18.10 «Қизил квадрат».
18.50 «Дракулито — вампирча». Кўп серияли мультфильм премьераси (Франция).
19.15 А. Миндадзе ва В. Абдрашитов фильмлари. «Поезд тўхтади».
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.25 «Брэйн-ринг».
22.15 «Буржлар» туркумидан кўрсатув.
23.45 «Уста». Телефильм.
24.00 Янгиликлар.
00.40 Тунги канал.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар.
8.20 Мульти-пульти.
8.30 Ярославлда қўнғироқ оҳанглари фестивали.
9.00 «Дилкаш суҳбатлар». 1-кўрсатув.
9.30 «03» программаси.
10.00 «Плюс ўн бир» видеоканали.
11.15 Кундузги сеанс. «Финист — сарлочин». Бадиий фильм.

*

12.30—15.45
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

*

15.45 Ретро. «Куйловчи гиталалар».
16.00 «Бурда моден» таклиф этади...».
16.30 «Ҳали англанмаган коинот».
17.00 Чегарасиз футбол.
17.55 Эълонлар

*

18.00—18.30
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

18.30 «Уй жиҳозларидаги пейзаж». Бадиий фильм.
20.00 «Маски-шоу».

*

20.30—00,15
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

00.15 Тунги сеанс. «Профессор Доуэль васияти». Бадиий фильм.

Якшанба, 22. XI

● УзТВ I

7.00 «Рақсларда умр баҳори». Ўзбекистон халқ артисти Қизлархон Дўстмуҳамедова.

*

8.00 «Туркистон» ахбороти.
8.30 «Бетайин кишилар». Бадиий фильм.
10.00 «Ўзбекистон спорти».
10.30 «Каттақўрғон лавҳалари». Адабий кўрсатув.
11.05 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар».
11.55 «Фан ва деҳқончилик».
12.25 «Дўстлик» студияси кўрсатади. «Ягона оилада».
12.55 «Бунёдкор».
13.25 «Юксалиш йўлида». Самарқанд музлаткичлар тайёрлаш корхонаси ҳақида.
13.45 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Иқбол». Қашқадарё вилояти Шаҳрисабз тумани қизларининг баҳси.

* * *

18.00 Болалар учун. «Кичкинтой» студияси кўрсатади.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.20 Катталар учун мультфильмлар.
19.45 «Оламга саёҳат». Кинокўрсатув.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
21.00 Дилрабо концерт.
21.30 «Келинлар қўзғолони». Ўзбекистон халқ артисти Зайнаб Садриева хотирасига бағишланади.
23.20 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● УзТВ II

БИШКЕК КЎРСАТАДИ

9.05—12.00 Қирғизистон телевидениесининг болалар студияси намойиш этади. Программада: «Ачик конул балдарбиз», «Хуш хабарлар»; «Моорой»; бадиий фильм; мультфильм.

* * *

18.05 «Рики-Тикки-Тави». Мультфильм.
18.25 «Яна сенинг овозингни эшитаяпман». Фильм-концерт.
19.00 «Ала-Тоо».
19.20 «Киномеридиан» (қирғиз тилида).
20.50 «Канизак Изаура». Кўп серияли бадиий телефильм. 5-серия (рус тилида).

● «ОРБИТА IV»

6.20, 15.15, 19.00, 00.15 —Кўрсатувлар тартиби.
6.25 «Руҳни чиниқтириш».
7.25 «Спортлото» тиражи.
7.40 «Қуён магнитофон топиб олди». Мультфильм.
7.55 Янгиликлар.
8.30 «Билина» ансамблининг чиқиши.
9.00 Автоспорт. Германиянинг очиқ чемпионати.
9.30 «Ракеталар қай томонга шайланяпти!». Ҳужжатли фильм премьераси («Радар» студияси).
9.45 «Эрта саҳарлаб». «Денвер — динозаврларнинг энг охиргиси». Кўп серияли мультфильм премьераси (Франция).
10.15 «Ҳозирча ҳаммаси жойида».
10.45 «Тонг юлдузи».
11.35 «Олам дам олишда».
12.15 «Қора кўркам от саргузаштлари». Болалар учун кўп серияли телефильм премьераси.
12.40 «Марафон-15».

«КТВ-I» ҳамда «Франс интернасиональ» канали таништиради:

13.30 «Пиф ва Геркулес». Кўп серияли мультфильм премьераси.
13.40 «Кусто командасининг сувости одиссеяси». Кўп серияли ҳужжатли фильм премьераси.

*

14.30 «Волхонкадаги уй». Кўп серияли телевизион фильм премьераси. 6-фильм.
15.00 Янгиликлар.
15.20 «Саёҳатчилар клуби».
16.10 Халқ куйлари.
16.20 «Уолт Дисней таништиради...».
17.10 Низомиддиновлар оилавий ансамбли ижро этади (Тошкент).
17.20 Эфирда бевосита мулоқот.
18.00 «Панорама». Ҳафталик халқаро кўрсатув.
18.45 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
19.05 Мариинскда променад.

Якшанба кинокўрсатуви

20.00 «Икс» программаси.
20.30 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Француз». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия).
21.45 Москва кино-хит-паради.

*

22.00 «Якунлар».
22.45 «Телелоция».
23.00 «Пен-клуб».
24.00 Янгиликлар.
00.20 «Кальвар-шоу».
01.05 «Любахон». Телевизион бадиий фильм.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

8.00 Хабарлар.
8.20 Мульти-пульти.
8.30 «Спорт олами «Жиллетт» фирмаси нигоҳи билан».
9.00 «Чакана киши эмас».
9.30 «Калит» программаси. «1812 йилнинг момақалдироғи». 10-фильм.
10.00 «Сиз яратган боғ».
10.30 «Қиролликдаги саргузашт». Қўғирчоқ мультфильм. 13-серия.
11.00 «Ати-бати...».
11.30 «Хоҳ ишонинг...».
12.00 Сузиш. Европа чемпионати. Хельсинкидан кўрсатилади.
12.40 «Дораэмон». Мультфильм премьераси. 11-серия.
12.55 «500х500». Москва—Париж шахмат теленўприги.

*

13.40—16.15
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ
УзТВ кўрсатуви — «Узпромстройбанк»: кафолат ва барқарорлик».

*

16.15 «Оқ қарға».

*

17.30—19.15
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

19.15 Голливуд классик фильмлари фестивали.
20.55 «Ҳар бир кун байрам».
21.05 «Монстр». Ҳужжатли телесериал премьераси. 4-фильм — «Сталин деҳқончиликка қарши».
21.55 Эълонлар.
22.00 Хабарлар.
22.25 Спорт кўрсатуви.
22.30 «Мутлақо махфий».

*

23.25—01.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

«Тошкентдан гапирамиз ва кўрсатамиз» ҳафтаномасининг 13 ноябрь сонидан олинди.

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона —32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42,32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаатчилик концернининг босмахонаси.